

RADCOVSKÝ KURZ

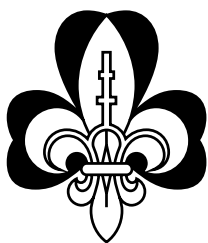
---

handouty
pre účastníkov

RADCOVSKÝ KURZ

handouty
pre účastníkov

Slovenský skauting
Mokrohájska cesta 6
841 04 Bratislava

© Slovenský skauting, 2017

Autori: Jakub Bežilla, Lucia Demková, Pavol Havran,
Michal Jakubčo, Jana Jánošíková, Peter Knapík,
Júlia Klaudia Knižková, Ján Lauko,
Veronika Mrňová, Lucia Parcová Šáľková,
Katarína Plevová, Hanka Tóthová

Autori fotografií: Pavol Havran, Marián Suvák

Jazykové korektúry: Lucia Demková

Grafická úprava: Michal Šandrej

OBSAH

1. Osobnosť radcu a jeho životný štýl	4
2. Komunikácia	6
3. Motivácia	8
4. Družinový systém	10
5. Družinový duch	12
6. Základy vývinovej psychológie	14
7. Tvorba družinového programu	17
8. Družinovka	19
9. Celoročná činnosť družiny	21
10. Bezpečnosť a krízové situácie	23
11. Piliere skautingu	25
12. História skautského hnutia	27
13. Skautská symbolika a rovnošata	29
14. Štruktúra organizácie	32
15. Duchovno v skautingu	34
16. Výchovný a vzdelávací systém	35
17. Skautská prax	40
18. Otázky a modelové situácie na radcovské skúšky	51

1. Osobnosť radcu a jeho životný štýl

Náplň:

- poslanie radcu, významná rola v oddiele
- prezentácia radcu na verejnosti (škola, ulica...), na sociálnych sieťach
- radca ako vzor, ideálny radca
- zdravá starostlivosť o svoje telo, správna životospráva
- nabádanie k osobnému rozvoju
- vytváranie osobného vzťahu s jednotlivcami
- radcovský zápisník

Kompetencie:

- Rozumiem úlohe radcu v družine a oddiele.
- Viem vysvetliť, čo ma motivuje k vykonávaniu funkcie družinového radcu.
- Viem pomenovať zručnosti, ktoré som nadobudol pri práci v skautingu.
- Viem, prečo je dôležité stále sa vzdelávať a osobnostne napredovať.
- Viem pomenovať príklady správania, kedy by som mohol byť negatívnym vzorom pre členov svojej družiny, viem, že som v každej situácii vzorom.
- Aktívne trávim svoj voľný čas.
- Viem, ako si viesť radcovský zápisník a prečo je to dôležité.

OSOBNOSŤ RADCU A JEHO ŽIVOTNÝ ŠTÝL

Radca, mladý líder, má veľmi zodpovednú funkciu v celom skautskom hnutí. Stará sa o základnú stavebnú jednotku – družinu. Radca by mal byť na jednej strane vedúcim, zodpovedným a dozerajúcim, na druhej strane priateľom, dobrým vzorom a prirodzenou autoritou.

IDEÁLNY RADCA

- **Radca kamarát**
Správny radca by mal byť kamarát so všetkými členmi svojej družiny, poznať ich záľuby, radosti a starosti. Mal by si dávať pozor, aby nevýhodňoval „oblúbených“ členov družiny.
- **Prvý medzi rovnými**
Radca je svojej družine príkladom, prvý sa púšťa do upratovania, šúpania zemiakov alebo iných povinností. Radca nemôže chcieť od svojej družiny niečo, čo on sám nerobí.

- **Zodpovedná hlava**

Radca má na starosti všetko: program, prácu na tábore, fungovanie družiny. Spolu so zodpovednosťou má radca aj právomoci. Keď je to potrebné, musí napomenúť alebo odmeniť.

Práca pre družinu presne napĺňa roverské heslo „Služim!“. Je to veľká príležitosť dokázať, čo v radcovi je. Neraz sa veci nepodaria, ale práve tým sa človek najviac učí.

AUTORITA

Samotná funkcia radcu so sebou prináša určitú autoritu, nazývame ju formálna autorita. Omnoho viac však členovia budú rešpektovať radcu, ak si vybuduje tzv. autoritu neformálnu. Tá je výsledkom vlastností, schopností, primeraného sebavedomia, vyspelosti a správania sa k členom. Radca by mal byť vždy „o krok vpred“ pred svojimi členmi, aby sa od neho mali čo učiť. Dôležité je nevyvyšovať sa nad svoju družinu, ale budovať si autoritu prirodzeným spôsobom.

OSOBNÝ ROZVOJ

Už samotným vedením družiny sa radca rozvíja v mnohých smeroch:

- učí sa zodpovednosti nielen za seba, ale aj za mladších;
- zlepšuje sa v plánovaní, tvorbe hier a aktivít;
- buduje si perspektívne vzťahy do budúcnosti;
- zlepšuje si komunikačné zručnosti a i.

Okrem toho by však radca nemal zabúdať ani na svoj ciele sebarozvoj. Mal by plniť stupne napredovania či iné programové prvky a tiež sa zúčastňovať podujatí a kurzov, aby tak načerpal inšpiráciu a predchádzal syndrómu vyhorenia. Treba myslieť i na to, že prvkom skautskej metódy je život v prírode, preto by radca nemal byť žiaden domased. Správna životospráva a pohyb vo veľkej miere vplyvajú na psychickú pohodu i zdravie.

ÚLOHY DRUŽINOVÉHO RADCU:

- zvláda stretnutia družiny;
- koordinuje program družiny;
- je príkladom pre členov (správaním, názormi, snahou napredovať);
- rozvíja družinového ducha;
- motivuje členov;
- buduje z družiny tím a sleduje, aby sa každý aktívne podieľal na práci;
- rieši spory a konflikty;
- zaisťuje bezpečnosť;
- zúčastňuje sa na oddielovej rade a háji záujmy družiny.

AKO SA VYBERÁ RADCA

Radcu by si mali vybrať samotní členovia družiny. Radca tak od nich získava dôveru a právo hovoriť za nich. Z hľadiska zodpovednosti však dospelý vodca musí voľbu družiny potvrdiť. Družina bude často konať samostatne a vodca potrebuje mať istotu a dôveru v schopnosti radcu. Niekedy sa oplatí menovať radcu na skúšku (mesiac či dva), aby počas tohto obdobia ukázal, ako dokáže družinu viesť.

Vek radcu

V skautskom veku by mal byť radca o 2 – 3 roky starší ako je družinový priemer. Cieľom je, aby radca dokázal robiť kvalitný program, bol pre družinu autoritou a vzorom, ale súčasne rozumel potrebám svojich členov a mal podobné záujmy.

V družine vlčať alebo včielok je samozrejme radca starší.

SKAUTOM NIELEN NA SKAUTINGU

Keď sa raz človek stane skautom, prijíma zodpovednosť za celý Slovenský skauting a celé skautské hnutie. Ako skaut by sa teda mal správať nielen keď je na družinovke alebo medzi skautmi, ale aj v bežnom živote. Na jeho česť by sa malo dať spoľahnúť stále a dobré skutky by mal robiť všade, kam príde.

V škole či na ulici by malo byť správanie sa každého radcu skautské. Mal by byť slušne upravený, najmä ak má na sebe rovnošatu alebo šatku.

V neposlednom rade sa v dnešnej dobe prezentujeme aj na sociálnych sieťach, preto by si skaut nemal dávať nevhodné statusy alebo zdieľať nevhodný obsah. Vždy treba myslieť na to, že jeho členovia družiny a ich rodičia to môžu vidieť.

RADCOVSKÝ ZÁPISNÍK

Dôležitou pomôckou radcu je jeho zápisník, kde má okrem klasických skautských informácií zapísané aj informácie o družine. Radcovský zápisník by teda mal obsahovať:

- pokrik, tradície družiny, nákres vlajky;
- družinové funkcie;
- kontakty na členov;
- dátumy narodenín;
- záznamy o členoch: alergie, záľuby, povolanie rodičov, kontakty na rodičov, napredovanie v skautingu (tieto informácie je dobré zaznamenávať i do skautského informačného systému Tee-pee, zároveň treba myslieť na to, že osobné údaje našich členov nemôžeme šíriť);
- dochádzku;
- program družinoviek ap.

Spracovala: Jana Jánošíková – Jane

Zdroje:

Pavel Hrica a kol.: *Príručka pre skautských vodcov*

Pavel Hrica: *Radcovský kurz, manuál pre organizátorov*

Pavol Šveda: *Radcovský zápisník*.

[www.inky.sk/Skauting/Program/Radcovsky kurz](http://www.inky.sk/Skauting/Program/Radcovsky_kurz) – Hand-Book.pdf

---

---

2. Komunikácia

Náplň:

- prejav/základné komunikačné zručnosti
- komunikácia navonok (rodičia, verejnosť, sociálne siete)
- komunikácia s oddielovým vodcom
- komunikácia s členmi družiny
- práca s novým členom v družine (prijatie a začlenenie nováčika)
- spätná väzba (dávanie a prijímanie)

Kompetencie:

- Viem vysvetliť, ako sa odlišuje spôsob komunikácie v rozličných situáciách, dokážem situácií prispôbiť komunikáciu.
- Dokážem dať a prijať spätnú väzbu.
- Viem, ako správne komunikovať s nováčikom.
- Dokážem členov družiny vhodne informovať rôznymi kanálmi.

KOMUNIKÁCIA

Komunikácia má 3 hlavné ciele: **informovať, počúvať a diskutovať.**

Najčastejšie delenie komunikácie, na ktoré sme zvyknutí, je delenie na komunikáciu verbálnu a neverbálnu. Pritom sa udáva najčastejší pomer získavanie informácii 30% z verbálnej a 70% z neverbálnej.

VERBÁLNA KOMUNIKÁCIA

Ide o prenos informácie realizovaný prostredníctvom reči. Ale ako už napovedá samotný názov, dôležité je slovo a to nielen v jeho hovorenej podobe, na ktorú sme zvyknutí, ale ide aj o význam samotných slov písomne zaznamenaný.

NEVERBÁLNA KOMUNIKÁCIA

Reč tela. Zároveň nás charakterizuje a dá sa podľa nej odhadnúť, kto sme a akí sme. Pod neverbálnu komunikáciu patrí: mimika, gestika, haptika, proxemika...

KOMUNIKÁCIA V DRUŽINE

Radcova komunikácia by mala byť predvídateľná, preto je dobré si hneď na začiatku fungovania družiny stanoviť spôsob, akým bude so svojimi zverencami komunikovať mimo družinoviek a výprav.

- Uložte si čísla a maily ako rodičov, tak aj detí. Zjednoduší to komunikáciu.
- Nebojte sa používať sociálne siete, dávajte si však pozor na vekové obmedzenia – pre facebook je napr. stanovená hranica 13 rokov. Tiež fotky detí z výprav a táborov umiestňujte na stránky (jedno či

facebookové, alebo webové) až potom, keď dostanete súhlas od rodičov, že tak môžete robiť.

- Nezabúdajte ale ani na osobné rozhovory z očí do očí. Sledujte záujmy detí, rozprávajte sa o nich. Sami si tak dokážete rozšíriť svoje obzory. Počúvajte ich, dôležité informácie si zapisujte do vašich radcovských zápisníkov. Vracajte sa k nim. Pamätajte si, čo je pre vaše „deti“ dôležité a podstatné.
- Taktiež je zaujímavé viesť rôzne diskusie v družine. Tie môžu vychádzať z aktuálneho diania (prispôsobeného veku družiny), z filmov a kníh, ktorými družina aktuálne žije ap.

KOMUNIKÁCIA S RODIČMI

Rodič je človek, ktorý vám zveril svoje ratolesti, aby ste na nich dohliadli. Nesklamte jeho dôveru vo vás a váš oddiel tým, že pred ním budete niečo tajiť. Nájdite si čas na občasné porozprávanie sa s rodičom, dobrým štartérom je práve jeho dieťa. Jednak vás rodič môže lepšie poznať a uvidí, že sa o jeho syna či dcéru zaujímate. Na druhej strane sa môžete o dieťaťu dozvedieť podstatnú informáciu, ktorá prišla dieťaťu absolútne bezvýznamná.

- Pravidelne informujte rodičov o tom, čo sa deje, ktoré akcie chystáte. Pamätajte, že vaše „deti“ si budú pamätať nadchádzajúcu výpravu možno 5 minút po odchode z družinovky a zápisník majú na družinovke hlavne preto, aby si mali kam kresliť. Nezabudnite preto rodičov informovať o nadchádzajúcich akciách, uviesť všetko potrebné, ako je dátum, termín stretnutia, čo so sebou určite budú potrebovať, koľko to bude stáť. Rovnako rodičov informujte po akcii – aká bola, ako dopadla, v čom boli ich deti impozantné, čím prekvapili.
- Postupne si rodičia budú budovať dôveru k vám a vašim schopnostiam a zároveň ochotu priložiť ruku k dielu a pomôcť vám s vecami, ako napríklad ísť variť na tábor, previezť veci, poradiť, kde sa dá čo zohnať, prípadne vám to i zohnať. Nevyhýbajte sa akciám pre rodičov, či už spoločným výpravám/výletom, otvoreným družinovkám, „rodičovským“... Nastavte si komunikáciu, ktorá rodičom vyhovuje, a tú potom dodržiavajte.

Komunikácia je o dôvere. Tá je základom vzťahu medzi vami a rodičmi. Dôvera sa dá ale ľahko stratiť a ťažko získať. Preto komunikáciu s rodičmi nepodceňujte, buďte otvorení, dodržte svoje slovo, nesnažte sa niečo zatajovať či vynechať a budete rodičom skutočnými partnermi pri výchove ich ratolestí.

KOMUNIKÁCIA S VEREJNOSŤOU

Ako skauti máme vyvinutí nás špecifický slovník, ktorému ľudia mimo skauting nebudú rozumieť.

Príklady skautského slovníka, ktorému ľudia „zvonka“ nemusia rozumieť:

- organizačná štruktúra: družina, zbor, oblasť...
- vekové skupiny: vlčatá, včielky, roveri...
- názvy družín: Stopy, Pумы, Templári, Blesky, Jaguáre...
- akcie: trojdňovka, výprava, puťák, družinovka, radcák...
- metóda: nováčik, stupne napredovania...
- výbava: uzlovačka, KPZ...

Mali by sme sa vyhnúť nášmu slovníku aj pri komunikácii s verejnosťou, aj pri prvotnej komunikácii s rodičmi a nahradiť naše pomenovania vhodnými ekvivalentmi, ktorým porozumejú.

Komunikácia navonok by mala byť jasná a to nielen v reči, ale aj v správaní – vašom i detí. To, ako sa správate k sebe, k okoliu, vie veľa povedať a verejnosť si to všíma. Hlavne keď nosíme šatky, prípadne rovnošaty či skautské tričká pre rýchlejšiu identifikáciu. I to je spôsob komunikácie. To, čo náhodný okoloidúci zažije, počuje, keď okolo prechádza, môže rozhodnúť o jeho vnímaní skautingu.

SPÄTNÁ VÄZBA

To, ako pôsobí naše konanie na iných ľudí, môžeme zistiť pomocou spätnej väzby. Taktiež sme často tí, ktorí spätnú väzbu dávajú. Na konci družinovky by sa mal radca spýtať svojich členov, čo sa im páčilo a čo by spravili inak. Hodnotenie aktivít sa dá robiť rôznymi kreatívnymi technikami, napr. kreslenie smajlíkov, znázorňovanie miery spokojnosti do terča...

OSOBNÁ SPÄTNÁ VÄZBA

- **Prijímanie**
Čas od času zrejme každý radca dostane od svojho vodcu osobnú spätnú väzbu. Treba ju vnímať ako niečo, čo má človeka posunúť vpred, preto i keď je negatívna, radca by ju mal prijať bez toho, aby sa urazil alebo nahneval. Nad každou radou na zlepšenie by sa mal radca starostlivo zamyslieť.
- **Dávanie**
Radca príde často do situácie, kedy je potrebné zhodnotiť (či už pozitívne, alebo negatívne) správanie členov (alebo aj vodcu).
  - Spätná väzba je zameraná na správanie človeka (to, čo vie zmeniť), nie na osobnosť. (*Nepáčilo sa mi, ako si dnes vyrušoval počas vysvetľovania pravidiel. NIE: Si nevychovaný.*)
  - Popisuje konkrétnu situáciu. (*Nepáčilo sa mi, keď si dnes meškal na družinovku.*)
  - Dávame ju bezprostredne po situácii, snažíme sa ju neodkladať.

- Opisuje náš názor, naše subjektívne vnímanie. (*Podľa mňa..., Ja si myslím..., Na mňa to vplývalo pozitívne..., Mne sa páči...*)
- Dáva nápady na zlepšenie. (*Keby som bol na tvojom mieste, skúsil by som si program viac dopredu napláňovať.*)
- Je pozitívna aj negatívna. (*Páčilo sa mi, ako si sa dnes s ostatnými rozdelil o čokoládu.*)
- Má človeka posunúť dopredu, byť pre neho prínosná.
- Dávame ju v súkromí.

Dávať a prijímať spätnú väzbu sa treba naučiť, dôležité je najmä mať otvorenú myseľ a snažiť sa zlepšovať.

PRÁCA S NOVÁČIKOM

Družina je dynamická jednotka, členovia sa v nej obmieňajú, i keď jadro by malo zostať stabilné. Starší členovia neskôr prechádzajú k rangerom, stávajú sa z nich radcovia, niektorí z rôznych dôvodov odchádzajú.

Často sa stáva, že je potrebné doplniť družinu. Ideálne je, keď oddiel nepotrebuje robiť veľké nábery, ale členovia družiny si sami medzi svojimi kamarátmi a spolužiakmi nájdu a privedú nových členov. Ak predsa len treba robiť nábor alebo príde nový člen z vlastnej iniciatívy, vodca by mu mal pomôcť čo najskôr spoznať jednotlivé družiny a začleniť sa, ako to vyhovuje predovšetkým jemu i novej družine.

Nováčik v družine je určite novou posilou, ale aj poriadnou výzvou. Družina by sa mala na príchod nováčika pripraviť a čo najlepšie ho privítať. Prvý dojem rozhodne o tom, či nový člen v skautingu ostane, alebo znechutený odíde.

Tipy ako na prácu s nováčikom:

- pred príchodom nováčika sa porozprávajte s družinou a pripravte sa;
- dajte si záležať, aby sa nováčik necítil „mimo“;
- nehrajte hry alebo nerobte aktivity, ktoré by nováčika mohli prevapíť;
- vysvetľujte nováčikovi to, čomu nerozumie (skautské termíny, symboly, zvyky...);
- užitočný môže byť balíček na privítanie pre nováčika (kontakty na členov, brožúrka Nováčik...).

Spracovali: Michal Jakubčo – Cento a Jana Jánošíková – Jane (spätná väzba, nováčik)

Zdroje:

Elena Hradiská, Zora Hudíková, Helena Čertíková: *Praktikum sociálnej komunikácie*
Pavel Hrica a kol.: *Príručka pre skautských vodcov*
Pavol Šveda: *Radcovský zápisník*
Tomáš Vítek: *Čekatelska zkouška*

3. Motivácia

Náplň:

- motivácia členov (vnútorná, vonkajšia)
- odmeny a tresty
- bodovanie v družine
- ocenenia (7 lalií, Skaut roka, vlastné ocenenia)

Kompetencie:

- Dokážem využiť rôzne spôsoby motivácie.
- Dokážem primerane používať odmeny a tresty v družinovej praxi.
- Poznám skautské možnosti oceňovania.

MOTIVÁCIA

Motivácia činnosti v družine je dôležitým faktorom jej fungovania. Motivovaný potrebuje byť radca, aby bol schopný a ochotný svoju úlohu správne zastávať, ale aj členovia, aby sme udržali ich aktivitu na vysokej úrovni. Úlohou radcu je najmä vytvoriť podmienky, aby mali členovia možnosť motivovať sa sami.

Poznáme dva základné druhy motivácie:

- **Vonkajšia:** tvoria ju vonkajšie faktory motivácie, je to motivácia krátkodobá a keď sa vytratí podnet, je preč aj motivácia. Napríklad: bodovanie, získanie nášivky, hmatateľná odmena.
- **Vnútorňá:** tvoria ju vnútorné motívy konania osoby, je stálejšia, trvácnejšia a vyvoláva dlhodobú motiváciu. Napríklad: získanie uznania, zodpovednosti, novej kvalifikácie, nadobudnutie nových vedomostí a zručností.

MOTIVOVANÝ RADCA

1. krok: Snívaj a vytvor si víziu, čo by si chcel dosiahnuť: iba ak radca vie, kam chce so svojou družinou smerovať, môže sa vydať na cestu. Víziou môže byť napríklad družinový projekt, splnenie odborky, zorganizovanie hry pre oddiel.
2. krok: Rozprávaj sa s družinou o svojej vízii: radca by sa mal pokúsiť víziu dopracovať spolu so svojou družinou a nadchnúť pre ňu aj ostatných.
3. krok: Naplňajte spoločnú víziu: vízia by nemala zostať iba snom, radca by sa mal pokúsiť urobiť pre jej naplnenie maximum.

MOTIVOVANÁ DRUŽINA

Jednoduché kroky, ktorými môže každý radca nadchnúť svoju družinu:

- Zapálený radca: dôležité je myslieť pozitívne a veriť svojej družine. Buď motivovaný a bude motivovaná aj tvoja družina.

- Dôveruj členom svojej družiny: buď k nim milý a srdečný a rozprávaj sa s nimi individuálne i v skupine.
- Nenúť členov do ničoho silou: nevyčítaj svojim členom pasivitu, hľadaj spôsoby, ako ich konštruktívne zapojiť. Zaujímaj sa o ich názory a o to, čo si myslia.
- Uprav družinovú víziu podľa ich predstáv: dôležité je, aby každý cítil podiel na vašom pláne.
- Dohodni sa členmi, čo by mohli spraviť a určte si termíny.
- Povzbudzuj a chváľ ich aj pri malých úspechoch, neurážaj ich pri nesplnení úlohy. Namiesto „Ty si neschopný.“ povedz: „Túto úlohu si nesplnil.“
- Daj im druhú šancu na nápravu.
- Nie je dôležitá iba práca: nech sa družina baví a smeje a zažíva priateľské chvíle. To dodá členom energiu a chuť.

ODMENY A TRESTY

Dôležitú súvislosť s odmenami a trestami majú pravidlá. Dôležité je, aby naši členovia vedeli, čo môžu a čo nie, a rozumeli príčinám našich zákazov. Nemôžeme totiž členov trestať za niečo, o čom nevedeli, že to nesmú spraviť. V družine by sme si mali spoločne vytvoriť družinový kódex alebo naše spoločné pravidlá, ktoré budú všetkým dávať zmysel a budú pre všetkých zrozumiteľné. Deti musia vedieť, za čo budú pochválené a za čo, naopak, potrestané.

Všeobecne platí, že ľudí viac motivuje vidina odmeny ako pocit, že sú obmedzovaní a hrozí im trest.

Odmena je teda účinnejšia ako trest, preto by sme ňou nemali šetriť a mali by sme chváliť aj pred ostatnými. Tresty je, naopak, dobré udeľovať premyslene, spravodlivo s rovnakými podmienkami, ktoré platia pre všetkých, s mierou a v súkromí. Zmyslom trestu nie je ublížiť, ale povedať, čo by sa nabudúce nemalo stať. Keď raz radca udelí trest, mal by pri ňom zotrvať a nie si to vzápätí premyslieť.

Prečo odmeny a tresty?

Pomôžu ostatným ukázať, čo je dobré a čo zlé. Odmeny vyvolávajú príjemné pocity a lákajú tak k zopakovaniu dobrého výkonu. Tresty sú naopak nepríjemné a snažíme sa im nabudúce vyhnúť.

Pravidlá odmeňovania

- Používaj viac odmien ako trestov.
- Odmeny a tresty musia byť primerané veku.
- Odmeňuj a trestaj za konkrétne veci, aj dieťa musí vedieť, za čo odmenu získalo.
- Odmeňuj hneď, ako to je možné.
- Odmeňuj tiež snahu, zlepšenie alebo dobrovoľnú činnosť.

- Odmeňuj verejne, aby aj ostatní videli, čo sa komu podarilo, trestaj a káraj v súkromí.
- Nepreháňaj odmeny a tresty, aby nestratili význam.
- Trest nesmie ponižovať.
- Dávaj pozor, aby si neodmeňoval a netrestal stále tie isté deti.

Každá družina alebo oddiel si môže zaviesť svoje vlastné oceňovanie či trestanie (body, stužky, čierna skrinka, diplomy...).

BODOVANIE V DRUŽINE

Motivačným faktorom pre členov môže byť aj celoročné bodovanie. Líši sa od oddielu k oddielu alebo od družiny k družine. V niektorých oddieloch najusilovnejší jednotlivec na konci skautského roka dostáva odmenu, v iných existuje hranica bodov potrebná na účasť na tábore. Dôležité je, aby oddielové bodovanie odrážalo potreby družín. Spôsob a pravidlá bodovania by si mala dohodnúť spoločne oddielová rada, nie sám vodca. Ak je napríklad problémom v družinách to, že členovia chodia neskoro na družinovky, pokúste sa ich motivovať zvýšeným bodovým ohodnotením za včasný príchod.

Príklady udeľovania bodov:

- za prinesenie prezuviek, zápisníka, šatky, KPZ;
- za splnenie odborky/výzvy;
- za splnenie bodov zo stupňov napredovania;
- za účasť na výlete/akcii;
- za zorganizovanie hry na družinovke;
- špeciálne body od radcu za aktivitu...

OCENENIA

Ďalšou možnosťou motivácie je udeľovanie ocenení.

- **Rytierske stužky** sú výzvou, ktorú udeľuje oddielová rada jednohlasným názorom, že ocenený vyniká priateľskosťou, spoľahlivosťou a že jeho správanie je pre ostatných vzorom. Patrí medzi najčestnejšie skautské ocenenia.
- **7 ľalií** je ocenenie, ktoré sa udeľuje za aktivitu, prejavenu snahu a ochotu nad rámec bežných povinností. Ocenený nemusí dosahovať skvelé výsledky – oceňuje sa snaha, aktivita a ochota. Nie je to ocenenie charakterových ani povahových vlastností, ako sú Rytierske stužky. Môže byť udelené až 7-krát po sebe, za rok by však mal člen postúpiť iba o jeden stupeň. Členom družiny sa odporúča udeľovať 1. – 4. stupeň ocenenia. Nášivka sa našíva nad pravé vrečko rovnošaty nad „Slovak republic“.
- **Skaut roka** je ocenenie udeľované raz ročne pre najaktívnejšiu radkyňu, radcu, vodkyňu a vodcu. Na toto ocenenie je potrebné skautov a skautky nominovať.

Nášivka sa našíva nad pravé vrečko rovnošaty nad „Slovak republic“.

V praxi jednotlivých oddielov, zborov a oblastí existujú rozličné vlastné ocenenia, ktorých kritériá si členovia sami vymýšľajú.

Nebojte sa navrhovať na ocenenia alebo oceňovať členov svojej družiny, veď kto ich už pozná lepšie ako ich radca. Vhodným miestom sú oddielové akcie alebo tábory, kde môžete členov oceniť pred celým oddielom alebo zborom.

Spracovala: Jana Jánošíková – Jane

Zdroje:

<https://casopisy.skaut.cz/knihovna/515#p50>
<https://casopisy.skaut.cz/skauting/138#p8>
www.teepek.cz/radcuju/xxx/1192-odmeny-a-tresty

---

4. Družinový systém

Náplň:

- pôvod družinového systému
- význam družinového systému, výhody, postavenie družiny v oddiele
- ciele družinového systému
- piliere družinového systému (družina, radca, podpora oddielu)
- podmienky fungovania družinového systému (demokratický systém, samostatnosť družiny vzhľadom na vekovú kategóriu, zaangažovanie každého člena družiny, fungujúca oddielová rada, vekové rozpätie v družine a počet jej členov)

Kompetencie:

- Viem popísať pôvod družinového systému.
- Poznám piliere a podmienky fungovania družinového systému.
- Viem popísať výhody práce v malých skupinách.
- Viem, koľko členov by mala mať ideálna družina.

DRUŽINOVÝ SYSTÉM

Družinový systém (prirodzene malé partie) je jeden z prvkov výchovnej metódy. Je to jeden z prvkov, vďaka ktorým sa skauting odlišuje od iných organizácií. V čase vzniku skautingu išlo doslova o revolučný pedagogický krok.

PREČO DRUŽINOVÝ SYSTÉM?

DRUŽINA = BANDA + NIEČO NAVYŠĚ

Banda – rovnaký vek, dominantnejšie osobnosti (autority), vlastné sformulovaná (nemusia byť písané) pravidlá, pocit spolupatričnosti. Banda vplyva na správanie a hodnotový rebríček deti/mládeže.

Banda verzus družina – výchovný ideál, na výchovu dohliada radca a menej viditeľný vodca

HISTORICKÉ HLADISKO

Baden-Powell bol poverený vycvičiť jazdeckú stotinu – 40 mužov. Rozdelil mužov do šiestich hliadok po 6 – 8 mužov, v každej vybral jedného vojaka (veliteľ svojej vlastnej malej hliadky). Vytvoril však ešte siedmu hliadku, do ktorej patrili všetci velitelia malých hliadok.

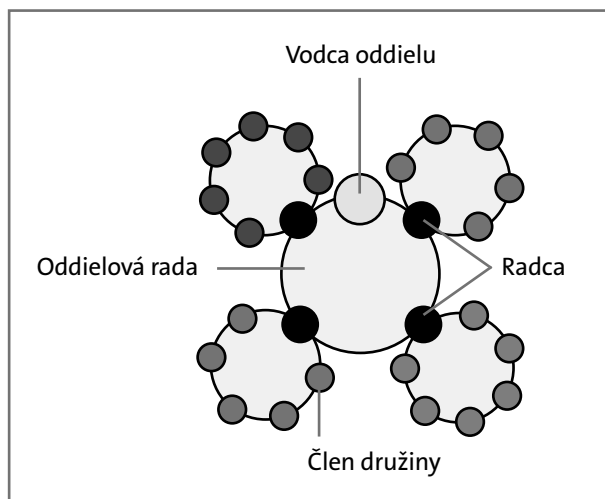
Túto siedmu hliadku cvičil sám Baden-Powell. A to, čo sa naučili velitelia v siedmej hliadke, odovzdávali svojim malým hliadkam.

POSTAVENIE DRUŽINY V ODDIELE

- Optimálny počet družín v oddiele je 4, päť a viac družín je už pre oddiel omnoho ťažšie zvládnuteľných. Optimálny počet členov družiny je 6 – 8.
- Oddielová rada sa schádza raz-dva razy do mesiaca, rieši fungovanie oddielu (je tvorená radcami, zástupcami radcov jednotlivých družín, vodca oddielu a jeho zástupcovia a prípadne ďalšími členmi).

Ďalšími cieľmi družinového systému sú:

- rozvinúť osobné a kolektívne schopnosti mladých ľudí a zmysel pre spolupatričnosti a priateľstvo, budovanie vzťahov medzi mladými a dospelými navzájom;
- učiť žiť podľa demokratických princípov.

PILIERE DRUŽINOVÉHO SYSTÉMU

Družinový systém bude fungovať iba vtedy, ak bude stáť na pevných pilieroch, ktorými sú:

- Radca: je srdcom družiny, dáva impulzy na aktivity. Mal by byť vzorom a riadiť svoj malý tím.
- Družina (6 – 8 členov): tím, kde má každý svoje miesto. Každá družina organizuje svoj život na základe spoločných záujmov, ktoré ich spájajú.
- Oddiel: podpora od dospelých. Oddiel by mal zaistiť materiálne a administratívne zabezpečenie. Práve na oddielových radách a oddielovkách prebieha vzájomná inšpirácia a družiny sa neuzatvárajú do seba.

PODMIENKY FUNGOVANIA DRUŽINOVÉHO SYSTÉMU

- vzťah medzi vodcami, radcami a členmi družín;
- účasť radcov a členov na správe a riadení, fungujúca oddielová rada;
- dbať na potreby a záujmy všetkých členov, spoločné normy (skautský zákon);
- zaangažovanie každého – každý má svoju funkciu (radca, kronikár, fotograf...);

- vekové rozpätie medzi členmi družiny – max. 2 – 3 roky;
- samostatnosť družiny vzhľadom na vekovú kategóriu:
  - Družina vlčat: silné vedenie družiny starším radcom (18+), v družine môže byť aj „radca“ z radov vlčat, má skôr reprezentačnú funkciu, členovia sa zapájajú do družinového života v takej miere, ako im to umožní radca.
  - Družina skautov: radca starší o 2 – 3 roky, členovia sa aktívne podieľajú na živote družiny, preberajú už viac zodpovednosti za činnosť družiny.
  - Družina rangerov: najčastejšie partia stredoškôlkov, radca skôr v pozícii koordinátora, veľa „spoluradcov“, vytvárajú si sami pre seba program.
  - Družina roverov: spoločné vedenie družiny, partia vysokoškôlkov stretávajúca sa, určená je vždy funkcia facilitátora (vhodné, keď sa členovia v tejto funkcii striedajú), ten dohliada na komunikáciu a koordinovanie v družine, snaží sa prichádzať s novými impulzmi.

Spracovala: Katarína Plevová

Zdroje:

Pavel Hrica a kol.: *Príručka pre skautských vodcov*
Materiály Slovenskej ekumenickej lesnej školy
[inky.sk/Skauting/Program/Vodcovsky kurz – HandBook.pdf](http://inky.sk/Skauting/Program/Vodcovsky_kurz_-_HandBook.pdf)

5. Družinový duch

(Nosná téma na skúškach!)

Náplň:

- čo je to družinový duch, budovanie družinového ducha
- fungovanie družiny ako tímu
- družinové insígnie, funkcie, tradície, rituály
- družinová výbava (debna, kuchárska výbava, lekárnička + výbava jednotlivca)
- spoločné zážitky a dobrodružstvo

Kompetencie:

- Dokážem v družine budovať „družinového ducha“, rozumiem dôležitosti tímovej spolupráce.
- Rozumiem významu budovania družinovej identity a poznám spôsoby jej budovania.
- Viem vysvetliť, prečo je dobré využívať družinové symboly.
- Viem popísať rôzne družinové insígnie.
- Viem vysvetliť, prečo sú tradície a rituály dôležité a viem na ne uviesť príklady.
- Poznám rôzne družinové funkcie a výhody ich prerozdelenia medzi členov družiny, viem ich vhodne rozdeliť členom.

DRUŽINOVÝ DUCH

„[...] Je to to, čo ťa na spoločnej výprave poháňa vpred, aj keď už nemáš síl; je to to, čo vnáša iskru a nadšenie do spoločných vecí; je to to, čo dodáva všetkému tu správnu, chuť; sú to nádherné myšlienky a veci, ktoré nás stužujú; je to spoločná cesta, cesta za jedným cieľom...

Družinový duch je komplex ťažko opísateľných vecí. Je takmer nemožné ho pomenovať, ale keď ho stretneš, tak ho cítiš. Spoznáš ho. [...] Podstatou je vytvoriť z družiny zohratý tím priateľov, ktorí si dôverujú. Nato, bohužiaľ, neexistuje univerzálny recept.“

Jaroslav Novák: Skautská družina

DRUŽINA AKO TÍM

- skautská družina podobná skupinkám a bandám s radcom – autoritou
- čo majú skautské družiny navyše – myšlienka skautingu, jeho ideály a snaha na sebe pracovať – to majú družiny navyše na rozdiel od band
- v rámci družiny sa každý jej člen zdokonaľuje i v spolupráci s ostatnými

BUDOVANIE VZŤAHOV – AKO ICH BUDOVAŤ?

Dobré priateľské vzťahy v družine by mali byť samozrejmosťou, no nie je to vždy tak. Preto okrem cieľavedomého budovania vzájomnej dôvery medzi členmi družiny je nutné riešiť všetky spory demokraticky a dôkladne. Ak nevedia niektorí členovia družiny navzájom vychádzať, radšej považujte o ich rozdelení do rôznych družín, zlé vzťahy sa môžu odzrkadliť aj na ostatných.

Je potrebné, aby práve radca vynaložil úsilie a snažil sa využiť každú príležitosť na to, aby lepšie spoznal svojich členov v družine.

Ako budovať vzťahy?

- **Nočné služby:** vyber si na tábore stráž s nováčikom alebo menej výrazným členom družiny, bude to pre nich znamenať veľa.
- **Neobvyklé akcie:** tráviť čas s družinou aj mimo klubovne, choďte spolu do kina alebo len tak von.
- **Rozhovory:** na výpravách či akciách si nájdí čas, aby si sa porozprával s každým členom svojej družiny.
- ...

ZÁŽITKY

Spoločné zážitky a dobrodružstvo (tvorenie spoločných spomienok) sú veľmi dôležité a rozhodujúce pri tvorení a podpore družinového ducha. Napr. spoločné prespanie v lese, preskúmanie hradov, zámkov, spoločná účasť na zborových aj mimozborových akcií...

5 VECÍ, NA KTORÉ SI TREBA DAŤ POZOR

- **Skupinkovanie**
- **Polovojenská disciplína:** radca môže autoritatívne rozhodovať iba v krízových situáciách, v ostatných prípadoch treba diskutovať a hľadať spoločné riešenia.
- **Stereotypný program**
- **Turboskauting:** radca by nemal mať príliš veľké očakávania a nemal by sa snažiť členom vyplňať každú voľnú chvíľu. Členovia musia mať čas aj na vlastné záujmy a rodinu.
- **Skryté problémy:** ľahko sa môže stať, že si radca nevšimne problémy alebo dokonca šikanu. Mal by sa snažiť družinu naozaj dobre poznať, aby v prípade potreby vedel včas zakročiť.

INSÍGNIE

Každú družinu robia družinou jej symboly, insígnie. Symboly sú niečo jedinečné, čo spája členov, ale aj prezentuje družinu na verejnosti.

- **Názov družiny**
- **Družinový pokrik:** je najvýraznejším a najhlasnejším prejavom družinovej hrdosti. Zaznievať by mal často (na nástupe, na úvod družinovky...). Družina si môže

vymyslieť aj rôzne príležitostné pokriky: keď vyhrá hru, na tábor, do kuchyne...

- **Družinová vlajka:** rozmery 42 x 28 cm, zobrazenie zvierat vo farebnom a zrkadlom prevedení na druhej strane, silueta zvierata sa má vždy pozeráť smerom k žrdi.
- **Ďalšie insignie:** tričká, šatky, rovnaké ponožky, zápisníky, družinové miesto...

DRUŽINOVÉ FUNKCIE

- vhodný spôsob ako učiť zodpovednosti, je potrebné pri rozdeľovaní funkcií prihliadať na jednotlivca a na jeho možnosti a schopnosti – čo ho baví
- funkcie môžu byť rôzne: podradca, fotograf, zdravotník, kronikár, nástenkár...
- dôležité je dbať na to, aby si členovia družiny vážili prácu toho druhého – vhodné je napr. striedať úlohy

TRADÍCIE

Tradícia je dlhšie trvajúci zvyk. Či už pôjde len o každoročný výstup na konkrétny kopec, alebo periodicky opakujúcu sa akciu, tradície a ich tvorenie je dôležité a veľmi podporuje družinového ducha.

RITUÁLY

Rituál je určitý úkon s duchovným kontextom. Každá družina môže mať svoje vlastné rituály, ako je napríklad špeciálne zahajovanie družinovky, prijímanie nového člena... Rituál je niečo, čo je čisto vaše, vašej družiny a často sa drží pod rúškom tajomstva pred ostatnými.

DRUŽINOVÁ VÝBAVA

- napr.: mapa, lekárnička, celta, sekera, kotlík, kresadlo... spomienkové predmety a i.
- družinová polička, zásuvka alebo debna, nástenka...
- vybavenie jednotlivca – napr. šatka, zápisník, rovnosáta, lekárnička, KPZ...
- kronika, webstránka, blog, fotoalbumy...

Spracovala: Lucia Parcová Šálková – Ratrak

Zdroje:

Pavel Hrica: *Radcovský kurz, manuál pre organizátorov*

Pavol Šveda: *Radcovský zápisník*

<http://www.skautskyradce.cz>

http://ruksak.sk/druz_duch.htm

6. Základy vývinovej psychológie

Náplň:

- základná charakteristika vlčat a včielok a program tejto vekovej skupiny
- základná charakteristika skautov a skautiek a program tejto vekovej skupiny
- deti so špecifickými potrebami v družine

Kompetencie:

- Poznám charakteristiku a vývinové špecifiká jednotlivých vekových kategórií.
- Mám znalosť o tom, ako pracovať s deťmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
- Poznám potreby a záujmy dnešných detí, orientujem sa vo svete dnešných detí a mládeže.
- Viem vymenovať, aké možnosti majú deti v mieste, kde pôsobí moja družina.

VÝZNAM VÝVINOVEJ PSYCHOLÓGIE V SKAUTINGU

- Prispôsobovanie programu danej vekovej kategórii (možnosti, schopnosti a záujmy členov družiny, výchovné ciele a potreby danej vekovej kategórie).
- Prispôsobovanie vedenia komunikácie, riešenia konfliktov.
- Výnimočne môže radca zistiť aj niečo, čo by dieťa už zvládalo malo, ale nezvládalo – potrebná konzultácia s vodcom a prípadne i s odbornikom.
- Treba hľadať na individualitu a špecifiká konkrétneho jedinca.
- Výchovný systém SLSK prispôsobuje ponuku aktivít a činností špecifikám vekových skupín vedúcich k všestrannému rozvoju.

VČIELKY A VLČATÁ (7 – 10 ROKOV)

Fyzický a motorický vývin:

- rýchly rast, zvládajú variabilné aktivity (behanie, kreslenie);
- dobre vyvinutá hrubá motorika, rýchle pohyby, výrazne väčšia svalová sila;
- telesná sila a obratnosť môžu zohrávať dôležitú úlohu – obľúbenosť, vedúce postavenie;
- populárne sú pohybové hry, záujem o športové výkony vyžadujúce obratnosť, vytrvalosť, silu;

- jemná motorika nie celkom rozvinutá (písanie, uchopenie drobných predmetov, jemné ťahy...);
- výrazné zlepšenie zmyslového vnímania, dieťa je dobrým pozorovateľom.

Citový a spoločenský vývin:

- učia sa ovládať svoje citové prejavy, vznikajú vyššie city (intelektuálne, morálne, estetické, kultúrne, sociálne);
- na začiatku obdobia chýba pocit spolupatričnosti: radca/vodca = absolútna autorita;
- vzniká kolektív, prvé kamarátstva, priateľstvá;
- dievčatá sú veľmi citlivé a empatické, boja sa konkrétnych a reálnych vecí (napr. tmy na tábore);
- obdobie vyťaženia (veľa krúžkov, aktivít);
- deti sú komunikatívne, zaujímajú sa o všetko okolo seba, záujmy sú nestále a rozmanité;
- spontánne, impulzívne, občas nepremyslené konanie;
- hra má dôležité miesto;
- **priateľstvo** – nestále, časté hádky striedané udobrovaním sa (občas sa vyskytne šikana – deti sú voči sebe kruté);
- **morálny vývin** – nemajú ešte vlastnú morálnu mienku, svedomie sa utvára okolo 11. roku života.

Intelektuálny vývin:

- dobrá pamäť, stále sa rozvíja, výrazne narastá slovná zásoba, dĺžka a zložitosť viet;
- vynikajúca predstavivosť a vybavenie si už videných vecí, zvedavosť;
- fantázia, majú radi rozprávky, postupne presun do reality (poznámenanej fantáziou – najmä hrdinskou);
- začínajú si viac uvedomovať rozdiely medzi fantáziou a realitou, začínajú chápať časové pojmy (zajtra, neskôr), základné logické operácie;
- nerozumejú abstraktným pojmom (sloboda, česť);
- dôležité učenie sa činnosťou/aktivitou;
- krátkodobá pozornosť (silné sústredenie cca 10 – 15 minút);
- slabý odhad svojich schopností, vzdialeností...

SKAUTKY A SKAUTI (11 – 14 ROKOV)

Veľa zmien:

- biologické – pohlavné dozrievanie, telesný rast, u dievčat prvá menštruácia, u chlapcov polúcia;
- psychické – pudové tendencie, emočná labilita, nový spôsob myslenia;
- sociálne – nová rola, sociálne postavenie, vzťahy, sebaaponímanie.

Fyzický a motorický vývin:

- rýchle telesné dozrievanie, vonkajšie pohlavné znaky;
- kulminácia rýchleho rastu, rýchlejšia únavu, kolísavý výkon (krátke silné výkony a následná ochabnutosť), časté preceňovanie síl;
- väčšia sila, koordinácia, zmysel pre rovnováhu.

Citový a spoločenský vývin

- snažia sa odpútať od rodičov, hanbia sa za prejavy nežnosti od rodičov;
- otvára sa im sociálny svet, vzťahy sú trvácnejšie, vyhľadávajú dôveru;
- „prvé lásky“, nastáva zblížovanie s opačným pohlavím;
- emočná labilita, časté zmeny nálad, konfliktnosť, impulzivnosť;
- obdobie „ja“ – stávajú sa sami sebou, hľadajú svoju identitu;
- dobrodružstvo – ak ho nezažijú v pozitívnom slova zmysle (skauting), hľadajú ho v negatívnom (alkohol);
- „Je mi to jedno.“ – často nevyjadruje to, čo vyjadrovať má, je to najjednoduchšia odpoveď, no nie vždy pravdivá;
- **potreby** (ak nie sú potreby naplnené, môžu byť skautky a skauti v tomto veku nervózni):
  - miesto – je len ich (pocit, že niekam patria);
  - bezpečie – je o nich postarané (napr. udržiavanie tajomstiev);
  - opora – slovom, dotykom;
  - pochvala – chváliť za konkrétne veci;
  - kritika – treba byť konkrétny, kritizovať skutok, nie človeka;
  - limit – treba mať určené hranice, ktoré chránia.

Intelektuálny vývin:

- rast slovnej zásoby, kvalitnejšie učenie na základe chápania logických súvislostí;
- vyspelé používanie abstrakcie, logiky, kritické myslenie, objavovanie toho, v čom je dieťa dobré;
- rozptýlená pozornosť, ťažšie sa sústreďuje sa;
- nové, hlbšie záujmy.

RANGERKY A RANGERI (15 – 18 ROKOV)

Fyzický a motorický vývin:

- ukončovania rastu, zvyšovanie telesného výkonu;
- obdobie autonómie, samostatnosti – fyziologicky sú pripravení na život, ale ešte potrebujú nabrať skúsenosti, učiť sa;
- vývin predného mozgu – abstraktné myslenie, väčšia citlivosť na podnety, hlbší súcit, logika, znižuje sa množstvo emócií, labilita, impulzivnosť.

Citový a spoločenský vývin:

- silné potreby nezávislosti, dôvery, bezpečia, prijatia; chcú, aby sme si ich všímali;
- potreba vecí idealizovať, zmeniť svet k lepšiemu, potreba uznania, krásy, hodnoty, istoty;
- potreba niekam patriť (družina, roverská patrola) a potreba mať najlepšieho priateľa;
- pocit voľnosti, nezávislosti, skúšajú nové veci (i ilegálne);
- nadväzovanie diferencovaných a významných vzťahov k vrstovníkom;
- dôležité je sebauplatnenie, hľadanie vlastnej cesty, identity a štýlu, snaha ovplyvňovať veci, záujem o duchovno (v tomto vekovom období rangeri automaticky neprijímajú všetko, potrebujú si získané informácie overiť, presvedčiť sa o tom, že sú správne);
- zmierňovanie konfliktov s dospelými;
- záujem o kultúru, spoločenský život;
- premýšľanie nad budúcnosťou, prvé vážne rozhodnutia – o strednej škole, vysokej škole, voľba povolania;
- významné sú partnerské vzťahy, otázky sexu;
- citliví na direktivnosť, potreba byť partnerom a spolu-rozhodovateľom, najmä o sebe.

Intelektuálny vývin:

- časté premýšľanie, utváranie si názorov, polemika s druhými – učenie sa argumentovať, presvedčať;
- sebakontrola – dokážu si vyvodiť dôsledky svojho konania, vedú nastaviť svojim skutkom zrkadlo;
- práca s logikou, symbolmi;
- záujem o ideológie, premýšľanie o zaužívaných systémoch, politike, verejných záležitostiach.

Špecifické problémy – rozpor medzi:

fyzickou a sociálnou zrelosťou, hodnotami mladšej a staršej generácie, hodnotami rodiny a vonkajšej spoločnosti, povinnosťami a záujmami...

DETI SO ŠPECIÁLNYMI VÝCHOVNO-VZDELÁVACÍMI POTREBAMI

Niektoré deti sú odlišné od ostatných. Často sa stáva, že nezávládnu niektoré úlohy tak dobre ako ostatní, a preto by radca mal urobiť maximum, aby aj tieto deti, ktoré majú špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, zapadli do kolektívu a cítili sa v družine príjemne. Odlišné deti sú často terčom šikany. Niektoré deti vyrušujú alebo nie sú úspešné nie preto, že by boli rozmazané alebo lenivé, ale z dôvodu, ktorý nemôžu sami ovplyvniť.

Medzi deti so špeciálnymi potrebami v skautských družinách patria najmä:

- deti s telesným hendikepom, s poruchou intelektu, chronicky choré deti;
- deti s poruchami písania a čítania;

- hyperaktívne a nepozorné deti;
- autistické deti, deti s epilepsiou, po mozgovej obrne;
- deti s poruchami reči ap.

Ak od rodičov nováčika radca zistí niektorú z týchto diagnóz, je potrebné, aby to prediskutoval s vodcom oddielu. Ten by mal o takýchto členoch vždy vedieť a mal by radcovi pomôcť s ich zapojením sa do bežnej činnosti. Individuálny prístup by radca nemal uplatňovať iba k deťom so špecifickými potrebami. Každé dieťa je niečím výnimočné a špecifické, a preto je potrebné poznať ich a snažiť sa ich pochopiť a pomôcť im.

Spracovali: Veronika Mrňová a Jana Jánošíková – Jane (Deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami)

Zdroje:

Tomáš Vítek: *Čekatelska zkouška*
Prednášky Mgr. Patrície Kubincovej na hodinách psychológie na Gymnáziu Pierra de Coubertina v Piešťanoch
Materiály z kurzu Moruša 2017
Materiály z VLŠ Baobab

7. Tvorba družinového programu

Náplň:

- tvorba aktivity (počet účastníkov, vek, prostredie, pomôcky)
- aktivitové karty (popis aktivity, cieľ, materiál, dĺžka, náročnosť, pravidlá...)
- nastavenie cieľov
- učenie sa činnosťou
- inšpiračné zdroje, námety
- druhy aktivít, typológia
- leitmotív, libreto, symbolický rámec

Kompetencie:

- Dokážem vhodne vybrať a zorganizovať hru alebo aktivitu pre družinu.
- Poznám typológiu a druhy hier a aktivít.
- Viem, čo sú to aktivitové karty a viem, ako s nimi pracovať.
- Poznám obľúbené aktivity svojej družiny.
- Viem, kde hľadať námety na aktivity pre skautskú činnosť, poznám internetové a knižné zdroje.
- Viem do programu pre družinu zapojiť učenie sa činnosťou a poznám klady učenia sa činnosťou.
- Viem vysvetliť libreto, leitmotív, symbolický rámec a uviesť príklady, viem popísať význam symbolického rámca v jednotlivých vekových kategóriách.

TVORIVÉ TECHNIKY:

- **brainstorming** – písanie si čo najviac nápadov (žiadne obmedzenia) a následné zoškrtnutie
- **mapa mysle** – v strede je ústredná myšlienka, od nej sa vetvia ďalšie

JEDNOTLIVÉ DRUHY HIER

Hry môžeme deliť podľa rôznych kritérií:

- prostredie (hry do klubovne, prírody, do mesta, na ihrisko...)
- časová náročnosť (krátke a niekoľkohodinové hry, celodenné hry, celoročné...)
- cieľová skupina (vĺčatá, včielky, skauti, skautky, prípadne iba podľa veku...)
- cieľ
  - iniciačné (zoznamovačky, hry budujúce dôveru, súdržnosť, kontaktné hry, icebreakery)
  - dramatické (umelecké, scénky, hudba, kreslenie)

- tímové
- drobníčky (hry na uvoľnenie, získanie pozornosti)
- dobrodružné hry (väčšie lesné hry, hry so silným symbolickým rámcom, motivačné)
- psychologické hry
- oblasti rozvoja (sociálne, fyzický, duchovný, citový, telesný, intelektuálny, charakterový rozvoj)

AKTIVITOVÉ KARTY

môžu obsahovať: popis aktivity, materiál, cieľ, prostredie, potrebný čas, náročnosť, pravidlá, prípadne spätná väzba po aktivite, návrhy na zlepšenia, rôzne alternatívy hry...

NASTAVOVANIE CIEĽOV

- Cieľ programu a poslanie skautingu: prispieť k plnému rozvoju mladého človeka a jeho príprave na plnohodnotný život (tým sa odlišujeme od bežnej voľnočasovej aktivity).
- Radca by mal vedieť, čo treba rozvíjať u jednotlivých členov a prispôbovať tomu program (ten by mal byť počas celého roka vyvážený a obsahovať aktivity zamerané na všetky oblasti rozvoja).

UČENIE SA ČINNOSŤOU

Učenie sa činnosťou je veľmi dôležitou časťou výchovnej metódy. Je to najefektívnejší spôsob učenia sa. Čo počujem, zabudnem. Čo vidím, si pamätám. Čo robím, viem! Zapamätám si len 10 % z počutého, 25 % z videného a až 65 % z vyskúšaného. Raz vidieť je lepšie ako stokrát počuť. Nikto si nebude pamätať, že smrek v táboračku prská, pokiaľ to neuvidí na vlastné oči, prípadne pokiaľ mu nespraví taká iskra dieru do karimatky.

Pri učení sa nových vedomostí a zručností by radca mal využiť učenie sa činnosťou tak často, ako to je možné.

AKO POSTUPOVAŤ PRI VYMÝŠĽANÍ HRY/ PROGRAMU

- 1) Odpovedaj si postupne na otázky:
  - Pre koho pripravujem program? (cieľová skupina – vek, konkrétni účastníci)
  - Čo tým chcem dosiahnuť? (cieľ – napr. naučenie sa niečoho zo skautskej praxe, zameranie na niektorú oblasť rozvoja)
  - Kde ho budem robiť? (prostredie – vonku, vnútri, na chate, v klubovni...)
  - Koľko mám na aktivitu času?
  - Mám nejakú tému?
- 2) Zvoľ aktivitu (vyber si existujúcu alebo vymysli niečo nové).
- 3) Zapiš si výsledky.

SAMOTNÁ REALIZÁCIA

- treba vybrať správny čas, správne a jasne vysvetliť pravidlá
- ak je to možné, by sa mal radca zapojiť do hry spolu s družinou
- účasť na hre by mala byť dobrovoľná
- po aktivite radca vyhodnotí, čo mu vyšlo a čo treba zlepšiť; výsledky je vhodné zapísať do radcovského zápisníku

PRÍPRAVA PROGRAMU 2. 0

Dôležitá je i téma aktivity (silná motivácia najmä pre mladších)

- **Symbolický rámec:** téma, v ktorej sa aktivita/program nesie (napr. *antické Grécko, mafiánske prostredie, Chlapci od Bobrej rieky...*). Symbolický rámec dopĺňa leitmotív.
- **Leitmotív:** hlbšia myšlienka alebo cieľ aktivity/programu (využíva sa pri táboroch a etapových hrách, napr. *oddiel je rodina, nikdy sa nevzdávaj, hľadanie pozitívnych vzorov...*).
- **Libreto:** príbeh na základe ktorého sa odohráva hra (napr. *Trójska vojna – unikanie kyklopovi...*).
- Tradičný symbolický rámec pre vlčatá a včielky je Kniha džunglí, vhodná je aj rozprávka, prípadne je vhodné inšpirovať sa odborkami pre túto vekovú kategóriu (sú pripravené na konkrétne symbolické rámce).
- Skauti a skautky majú chuť objavovať a zažiť dobrodružstvo. Využívané symbolické rámce sú: *objavovanie tajomstiev opusteného ostrova, cudzie planéty, nové územia* ap.

INŠPIRÁCIA

Skautský rok v prírode a v meste (Dužík, M. a Šveda P.), Radcovský zápisník (Šveda P.), 100 hier na rozvoj osobnosti (Gajdošová S. a kol.), Zlatý fond her (Prázdninové školy Lipnice)

Skautské časopisy, <http://generator.skauting.sk/>, <https://www.hranostaj.cz/>

Spracoval: Ján Lauko – Sawyer

Zdroje:

Michal Májek a kol.: *Svet skautingu*

Materiály Slovenskej ekumenickej lesnej školy

Pavol Šveda: *Radcovský zápisník*

8. Družinovka

(Nosná téma na skúškach!)

Náplň:

- štruktúra družinovky
- plán, priebeh, vyhodnotenie družinovky
- netradičné družinovky
- krivka pozornosti
- pripravenosť družinoviek a akcií vs. improvizácia

Kompetencie:

- Viem zorganizovať družinovku.
- Poznám štruktúru družinovky, rozumiem potrebe plánovania.
- Viem popísať krivku pozornosti detí na družinovke.
- Viem vymenovať výhody a nevýhody improvizácie na družinovke.
- Poznám význam netradičných družinoviek a viem uviesť príklady.

DRUŽINOVKA

- doba trvania cca 1,5 až 2 hod., začiatok a koniec by mal byť jasne ohraničený (zahájením, ukončením)
- pravidelná, raz za týždeň
- striedanie programu, ktorý si vyžaduje zvýšenú pozornosť, a oddychové bloky (hry, ručné práce)
- každá družinovka by mala mať cieľ, prípadne viacero cieľov
- využívanie spätnej väzby, resp. vyhodnocovanie družinoviek na zlepšovanie (napr. radca si takéto hodnotenie môže viesť vo svojom radcovskom zápisníku)

ŠTRUKTÚRA DRUŽINOVKY

Družinovka vytvára priestor pre pravidelnú činnosť, budovanie vzťahov medzi rovesníkmi a nadobúdanie vedomostí, zručností a schopností. Preto je dôležité, aby si radca dokázal rozvrhnúť čas tak, aby mohol venovať dostatočne veľa času na pravidelné plánovanie družinoviek. Možno sa to na prvý pohľad nezdá, ale i družinovka má viac-menej pevnú štruktúru – každá činnosť, hra, aktivita má byť zahrnutá do „rozvrhu“ družinovky s istým zámerom a zároveň by sa mal radca opierať o výchovnú metódu.

Príklad štruktúry družinovky:

- 16:00 – 16:05 (5 minút) **Príchod do klubovne, pokrik, družinový rituál**
- 16:05 – 16:20 (15 min.) **Bodovací pretek** (Aktivita s cieľom skoncentrovať pozornosť)
- 16:20 – 16:50 (30 min.) **Učenie sa činnosťou**
- 16:50 – 17:05 (15 min.) **Hra č. 1**
- 17:05 – 17:30 (25 min.) **Aktivita** (dumka, praktická činnosť, stupne napredovania...)
- 17:30 – 17:50 (20 min.) **Hra č. 2**
- 17:50 – 17:55 (5 min.) **Oznamy, novinky so skautského sveta**
- 17:55 – 18:00 (5 min.) **Upratovanie a ukončenie družinovky**

Ako zlepšovať družinovky? Užitočným nástrojom je spätná väzba, resp. vyhodnocovanie družinoviek. Radcovi veľmi pomôže, keď si do zápisníka zapíše reakcie členov na jednotlivé hry a aktivity. Mal by sa ich pýtať, čo sa im páčilo, čo by urobili inak a podobne. Pomôže mu to aj pri plánovaní ďalších družinoviek.

DRUŽINOVKY S VLČATAMI A VČIELKAMI

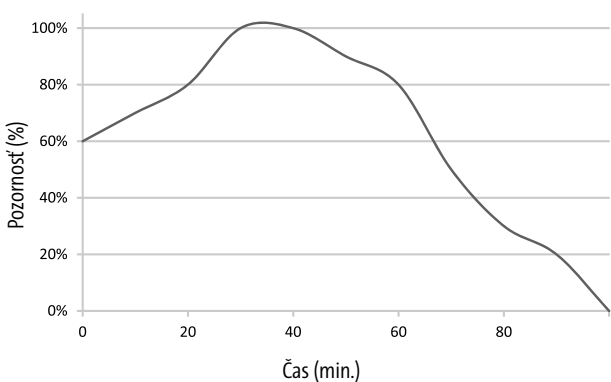
- pre mladšiu vekovú kategóriu je nutné program družinoviek mierne upraviť
- družinovka by nemala trvať dlhšie ako 90 min.
- pestrý a dynamický program vyskladaný z kratších blokov (10 – 15 min.)
- aktivity čo najpraktickejšie
- radca by mal presne začínať aj končiť, aby si budoval pozitívny vzťah s rodičmi včielok a vlčiat

KRIVKA POZORNOSTI

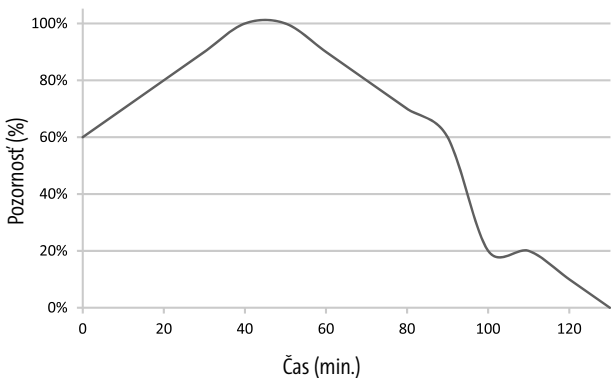
- pomyslená krivka, ktorej jednotlivé body znázorňujú, v akom aktuálnom psychickom a fyzickom rozpore sú členovia družiny sú
- deti nemajú rovnakú krivku pozornosti – záleží na individualite jednotlivca, od toho, čo práve prežíva, aký mal deň v škole ap.
- radenie aktivít rôzneho zamerania podľa psychickej i fyzickej záťaže napomôže k vytvoreniu harmonického celku

Všeobecná krivka pozornosti:

Krivka pozornosti 1,5 h

Krivka pozornosti 2 h

NETRADIČNÉ DRUŽINOVKY

- dôležité je poznať dobre svojich členov, ich záľuby, trendy, obľúbené/neobľúbené filmy, seriály, hry, knihy
- potreba vyhnúť sa stereotypnosti
- netradičné družinovky by mali byť do programu zaraďované raz za 1 – 2 mesiace
- napr.: nezvyčajné miesto družinovky, tematické družinovky, natáčanie videa, beseda...

PRIPRAVENOSŤ DRUŽINOVIEK A AKCIÍ VS. IMPROVIZÁCIA

- negatívne dopady častej improvizácie: (napr.) nezaujímavé a nudné opakujúce sa hry, stres a nervozita radcu, družinovky nemajú cieľ – strata podstaty pravidelných stretnutí...
- nedobrovoľná improvizácia (prídu len dvaja členovia družiny, začne pršať...) – je potrebné zachovať chladnú hlavu
- spontánnosť (napr. družina prejaví záujem o novú zborovú búzu) – potrebné program pozmeniť a prispôbiť aktuálnej situácii

Spracovala: Lucia Demková – Tefi

Zdroje:

Pavol Šveda: Radcovský zápisník

---

9. Celoročná činnosť družiny

Náplň:

- výlety, výpravy a ich význam
- možnosti činnosti družiny cez rok vzhľadom na ročné obdobia, mesiace
- netradičné prvky a dobrodružstvo v programe
- „mokry“ program
- tvorba vlastného ročného plánu pre družinu

Kompetencie:

- Viem napláňovať činnosť družiny na rok s ohľadom na rôzne faktory (ročné obdobie, ciele, možnosti a schopnosti členov).
- Dokážem pripraviť a zrealizovať družinový výlet a výpravu (aj „mokry program“).
- Viem stanoviť ciele družinovej činnosti a prispôbiť tomu aktivity.
- Rozumiem významu dobrodružstva v skautskom programe.

VÝLETY, VÝPRAVY A ICH VÝZNAM

Život v prírode je jeden z prvkov výchovnej metódy. Zažívame na nich najviac zábavy a kolujú o nich legendy. Pre družinu sú veľmi dôležité aj preto, aby sme si na nich mohli vyskúšať, čo sme sa naučili na družinových výpravách. Takisto počas výprav má radca čas na to, aby sa so svojou družinou rozprával a spoznal jednotlivých členov. Družinové výpravy veľmi upevňujú družinového ducha.

AKO PRIPRAVIŤ VÝPRAVU

- 1) Trasa podľa mapy (čas, náročnosť, terén, možné riziká, rozvrh družinovy, spoje)
- 2) Program (stanovenie si cieľov, kombinovanie učenia s hraním a poznávaním, prispôbovanie prostrediu)

Príklad ročného plánovania:

Jeseň	Zima	Jar – Leto
september, október, november	december, január, február	marec, apríl, máj, jún
Čo je typické pre toto obdobie		
nový školský rok, v prírode opadávajú stromy, šarkany, veľa blata na pozorovanie stôp	Betlehemske svetlo, Vianoce, dlhšie tma a priestor na duchovné aktivity, sánkovačka, korčule	Veľká noc, všetko kvitne, táborenie, bicyklovanie, splavy...
Skautská prax		
výstroj na výpravy, prvá pomoc, stopy, stromy	šifry, mapy (kompas, GPS, mapové značky), uzly	liečivé rastliny, ohne, táborenie, sekera a nôž...
Ciele		
budovanie družinového ducha, sociálny a citový rozvoj, stupne napredovania...	charakterový, duchovný, intelektuálny rozvoj, viac tvorivých aktivít...	telesný rozvoj, čistota a hygiena na tábore...

- 3) Výstroj (zoznam potrebných vecí, kontrola lekárničky, vybavenia, materiálu na program)
- Daj všetkým včas vedieť – aspoň týždeň pred výpravou (pozdávka (aspoň týždeň pred výpravou: kedy začíname, kam ideme, čas návratu, kontakt).
- O výprave je potrebné dať vedieť: oddielovému vodcovi, účastníkom a rodičom).

MOŽNOSTI ČINNOSTI DRUŽINY CEZ ROK, PLÁNOVANIE

- zmena počasia počas roka ovplyvňuje aj činnosť družiny – krátko tma, častý dážď...
- výhoda plánovania – radca dopredu vie, čomu sa bude venovať, a tak sa na to môže kvalitnejšie pripraviť

1. Dlhodobý plán

- plánovanie s členmi družiny, s podradcom, oddielovou radou (záleží od konkrétneho oddielu)
- forma napr. skupinového brainstormingu (vhodné je plánovať pred začiatkom alebo na začiatku školského roka)
- potreba zladenia dlhodobého plánu s tým oddielovým.
- rozdelenie roka na tri – štyri obdobia

2. Sezónny plán na obdobie

- plánovanie akcií a aktivít na konkrétne družinovy

3. Podrobné plánovanie akcií

- podrobne pripravené akcie, družinovy a výpravy

4. Hodnotenie

- zhodnotenie, čo sa stihlo a čo nie, čo malo úspech, čomu sa má radca ďalej venovať...

NETRADIČNÉ PRVKY A DOBRODRUŽSTVO V PROGRAME

Program družiny nemusí byť len v klubovni a len štandardný, ale určite ho treba spestriť aj netradičnými

aktivitami. Fantázii sa medze nekladú. Jediné, na čo nesmieme zabúdať, je bezpečnosť a dostatočne všetkých informovať (aj vodcu).

PRÍKLADY NA NETRADIČNÉ AKCIE

- netradičné miesto (niekoho doma – pozrieť film, zahrať si spoločenskú hru, vianočné pečenie medovníkov)
- návšteva (pozvať zaujímavú osobnosť)
- výstava, divadlo, futbalový zápas
- technické družinovky (GPS družinovka, online družinovka, LAN party)
- spoločné učenie
- venovať sa spoločnému družinovému projektu pre oddiel/mestskú časť (staršia družina)
- výpravy na družinové miesto, po historických objektoch v meste, odviezť sa loďou a naspäť na bicykloch, podľa azimutu, bicykle, jaskyne a lezenie (len v sprievode zodpovednej a vyškolenej osoby)

Dôležité je myslieť na to, aby netradičný a dobrodružný program bavil práve vašu družinu a plánovať ho s ohľadom na záujmy konkrétnych členov.

„MOKRÝ“ PROGRAM

- záložný program v prípade zlého počasia – zmena aktivity (napríklad namiesto ohňa môžeme stavať prístrešok)/zmena miesta (výpravu presunieme do klubovne, pôjdeme do múzea)
- možnosť zrušiť akciu – len ak je to naozaj nevyhnutné – môže to nabúrať program ako rodičom, tak aj vám a celému oddielu

Spracoval: Ján Lauko – Sawyer

Zdroje:

Materiály Slovenskej ekumenickej lesnej školy

10. Bezpečnosť a krízové situácie

Náplň:

- zásady bezpečnosti
- bezpečnosť pri aktivitách (vo vnútri a vonku)
- bezpečnosť pri pobyte v prírode
- bezpečnosť pri vodných aktivitách, preprave hromadnou dopravou
- krízová komunikácia (základné zásady – ozrejmienie situácie, nahlásenie kompetentným)

Kompetencie:

- Poznám pravidlá bezpečnosti a riadim sa nimi.
- Viem, ako riešiť krízové situácie.

BEZPEČNOSŤ

Na družinovke, výprave či tábore je vždy riziko vzniku úrazu a rôznych krízových situácií. Radca musí v prvom rade myslieť na bezpečnosť svojich členov a na svoju vlastnú. Postupy, ako riešiť krízové situácie, je však potrebné sa naučiť a rovnako sa treba učiť aj predvídať takéto situácie a snažiť sa im predísť.

BEZPEČNOSŤ V KLUBOVNI

Radca zodpovedá na družinovke za to, aby sa nestalo žiadne zranenie, ani škoda na majetku a tomu musí prispôbiť aj program. Ak radca plánuje družinovku mimo klubovne, prípadne sa družinovka zruší, mal by o tom informovať vodcu.

Radca musí mať informácie o zdravotných ťažkostiach a alergiách členov svojej družiny.

V klubovni:

- musí byť lekárnička a hasiaci prístroj a všetci radcovia vedia, kde sú umiestnené;
- nezakladajte oheň a so sviečkami zaobchádzajte opatrne;
- pri pohybových hrách majte dostatok miesta, vyhýbajte sa ostrým hranám, oknám ap.;
- dodržiavajte pravidlá klubovne.

BEZPEČNOSŤ NA VÝPRAVÁCH

O družinovej výprave musí byť informovaný vodca a zorganizovať ju môže radca iba s jeho súhlasom. Dôležité je sa s vodcom dohodnúť na tom, kto je zodpovednou osobou na výprave. Ak o družinovej výprave vodca nie je informovaný, výprava nie je oficiálnym skautským podujatím a účastníkom neplatí ani úrazové poistenie.

Pred výpravou:

- informujte rodičov o mieste a časoch odchodu a návratu;
- dajte členom družiny všetky potrebné informácie (povaha výpravy, terén, potrebné vybavenie ap.);
- náročnosť trasy prispôbte najslabšiemu členovi v družine, účastníci v skautskom veku by nemali prejsť viac ako 20 km, pri stúpaní sa každých 100 výškových metrov počíta ako 1 km;
- dbajte na to, aby boli všetci vhodne oblečení a mali vhodnú obuv.

NA VÝPRAVE:

- dodržujte pitný a stravovací režim, noste prikrytú hlavu (šiltovka, šatka...), aby ste zabránili úpalu;
- rešpektujte pravidlá ochrany prírody, zákony, dopravné značky, pokyny majiteľa chaty...;
- v prípade zmeny počasia zmeňte trasu;
- dodržujte čas odchodu a príchodu, počítajte s časovou rezervou, po 1 až 2 hodinách robte prestávky;
- noste so sebou lekárničku;
- prispôbte hry a aktivity terénu;
- dajte pozor na zvieratá, jedovaté rastliny a huby;
- oheň rozkladajte len na bezpečnom mieste;
- bez kvalifikovaného dohľadu nie je dovolené vstupovať do jaskýň, štôlní, venovať sa extrémnym športom...;
- choďte vždy v jednej skupine;
- po ceste v tme choďte vždy osvetlení, okrem reflexných prvkov použite svetlo (vpredu biele, vzadu červené);
- pri blížiacej sa búrke zostúpte z nebezpečných hrebeňov a voľných priestranstiev do bezpečia.

BEZPEČNOSŤ NA BICYKLOCH

- Ak sa chystá družina na výpravu na bicykloch, platí väčšina predchádzajúcich zásad a niečo navyše:
- všetci musia mať na hlave cyklistickú helmu;
- pred výletom skontrolujte technický stav bicyklov;
- noste so sebou základné náradie na opravu.

BEZPEČNOSŤ PRI VODE

- kúpte sa iba tam, kde je to dovolené;
- pri kúpaní má jedna dospelá osoba na starosti 6 – 10 detí;
- pri kúpaní musí byť vždy prítomný dospelý človek s kvalifikáciou zdravotníka;
- v neznámom priestore by všetci mali mať obuté topánky do vody; neskáčte do vody, ak nevíete, ako je hlboká alebo čo je na dne;
- kúpte sa najskôr 1 hodinu po jedle alebo intenzívnom športovaní.

BEZPEČNOSŤ PRI PREPRAVE HROMADNOU DOPRAVOU

- pred cestovaním naplánujte spojenie, pre istotu si časy viackrát skontrolujte;
- pri nastupovaní a vystupovaní sa vždy spočítajte;
- pri cestovaní sa správajte ticho a slušne, aby ste robili dobré meno skautingu.

BEZPEČNOSŤ PRI PRÁCI S NÁRADÍM

- pred prácou so sekerou, pilkou alebo iným náradím skontrolujte ich stav;
- poučte nováčikov, ako ich používať;
- používajte ochranné pomôcky;
- používajte náradie len pod dozorom dospeljej osoby;
- pri prenášaní náradia nebehajte a dávajte pozor na zranenia;
- náradie po použití odložte na miesto, aby nedošlo k zraneniu.

UŽITOČNÉ A DÔLEŽITÉ

- Všetky akcie okrem družinoviek je potrebné plánovať s vodcom, kým nemá radca 18 rokov, právnu zodpovednosť za všetkých nesie oddielový vodca. Rovnako počas družinovky, ak radca nie je dospelý, právnu zodpovednosť má vodca.
- Robte s družinou iba aktivity, na ktoré sa cítite a máte na ne schopnosti.
- Stanovujte jasné pravidlá.
- Trénujte si, ako sa zachovať a čo robiť v krízových situáciách.
- Každý by mal vedieť, kde je lekárnička, uzáver vody, plynu, ističe, hasiaci prístroj.
- O každom úraze alebo inom vážnejšom probléme informujte bezodkladne vodcu.
- V skautingu existujú neoficiálne skautské výzvy (Bosé nohy a Bdenie), pri plnení ktorých môže dôjsť k vážnemu zraneniu. Tieto výzvy nie sú súčasťou oficiálnej programovej ponuky Slovenského skautingu.

PSYCHICKÁ BEZPEČNOSŤ

Okrem fyzickej bezpečnosti musí radca myslieť i na psychickú pohodu svojich členov.

- Všimajte si, kto sa v ktorej situácii ako správa. Môžete tak predísť nepríjemnej situácii alebo šikanovaniu.
- Psychicky náročné hry (napr. cesta odvahy) nemusia všetci dobre znášať. Hry vyberajte tak, aby psychické napätie nebolo príliš veľké alebo hry prispôbte jednotlivcom.
- Buďte otvorení k členom družiny. Rozprávajte sa s nimi o ich problémoch, počúvajte ich. Môžete tak odhaliť pôvod niektorých problémov.

KRÍZOVÉ SITUÁCIE

Ak už nejaká krízová situácia nastala, najdôležitejšie je zachovať chladnú hlavu a postupne situáciu vyriešiť. Ak sa niečo stalo, nie je čas, aby členovia s radcom diskutovali, všetci musia bezodkladne poslúchnuť pokyny, ktoré dostali. Radca má právo kedykoľvek zrušiť hru, aktivitu či celú výpravu, ak nastala krízová situácia. Pri krízovej situácii treba myslieť na to, že ak neviete pomôcť alebo si myslíte, že to nedokázete, nerobte to. Môžete zbytočne ohroziť samých seba.

Po jej vyriešení by radca mal informovať vodcu a ak treba, tak aj rodičov členov.

Spracovala: Jana Jánošíková – Jane

Zdroje:

Pavel Hrica a kol.: *Príručka pre skautských vodcov*
Pavel Hrica: *Radcovský kurz, manuál pre organizátorov*
Pavol Šveda: *Radcovský zápisník*

---

11. Piliere skautingu

Náplň:

- poslanie skautingu
- princípy skautingu, uplatňovanie princípov v družine
- výchovná metóda (skautský zákon a sľub; ako s nimi pracovať)

Kompetencie:

- Viem pomenovať a vysvetliť princípy skautingu.
- Poznám poslanie skautingu – viem vymenovať a popísať 6 oblastí rozvoja a uviesť konkrétne príklady.
- Poznám spôsoby uplatňovania princípov pri činnosti družiny.
- Dokážem pomenovať a krátko vysvetliť prvky výchovnej metódy, ich previazanosť.
- Chápem výchovnú metódu ako celok, ktorého jednotlivé prvky sa v praxi nedajú oddeliť.
- Poznám skautský sľub a zákon a ich význam, riadim sa nimi.
- Poznám spôsoby, ako priblížiť členom družiny význam sľubu a zákona.

PILIERE SKAUTINGU

Skauting stojí na 3 pilieroch: princípy, poslanie a výchovná metóda.

PRINCÍPY

Slovo princíp znamená pôvod, počiatok, základná myšlienka. Naše skautské princípy sú tri:

1) Povinnosť voči Bohu.

Človek nie je najvyšší a najmocnejší pán sveta, nad ktorým už nič nie je, nič ho neprevyšuje. Je už len na nás, akou cestou to, čo je nad nami, spoznáваме. Pre mnohých z nás je to viera v Boha. Rešpektujeme rovnako všetky náboženstvá; kresťanov, židov, moslimov... jediné, čo vždy musíme odmietnuť, je, ak nás niektoré z náboženstiev vyzýva k násiliu. Pre ďalších z nás je cesta k naplneniu prvého princípu zložitejšia. Nevieťme rovno povedať „verím v Boha“, ale cítime, že konať dobro, hlásať pravdu a správať sa s láskou je správne a našej duši to prináša uspokojenie. Hľadáme cesty. Radca v družine dohliada na to, aby sa nikto nikomu v družine neposmieval kvôli tomu, že verí v Boha, alebo, naopak, kvôli tomu, že si cestu hľadá. Prvý princíp môžeme naplňať všetci tým, že sa zamýšľame nad hodnotami a vytvárame si rebríček hodnôt, uvedomujeme si svoje rezervy a hľadáme cesty k zlepšeniu.

2) Povinnosť voči druhým.

Tento princíp máme v sebe zakorenený asi najviac, je v dennom príkaze, v skautskom zákone... Niekomu pomôcť znamená konať dobré skutky: pomôcť niekomu s učením, požičať niečo, čo kamarát potrebuje, rozdeliť sa, pomôcť s batohom. Zároveň však existujú aj náročnejšie naplnenia tohto princípu: ak sa niekto potkne a spadne, skúsiť sa mu nesmiať, ale spýtať sa ho, či je v poriadku; ak sa niekomu v škole vysmievaajú pre jeho oblečenie alebo vzhľad, zastať sa ho, povedať: mne sa toto nepáči, nechcem, aby sme to robili. Hrdina je v každom z nás. Lebo niet väčšieho hrdinstva, ako vystúpiť na obranu slabšieho, aj keď sa mu moji kamaráti alebo ostatní smejú.

3) Povinnosť voči sebe.

Málokedy si uvedomujeme, že okrem povinností doma, školských povinností a povinností voči druhým či k Bohu, máme aj povinnosti voči sebe. Najjednoduchšie je spojiť si povinnosť voči sebe s druhým pilierom skautingu – poslaním: pomôcť k rozvoju človeka v šiestich smeroch. Tento rozvoj by sa mal týkať každého z nás. Radca, ktorý na sebe pracuje, je zároveň pozitívnym vzorom pre členov svojej družiny. Vhodné je rozvíjať sa aj (nie len) cez prvky skautského programu (stupne napredovania, odborky, výzvy) a prostredníctvom skautských kurzov.

POSLANIE

- poslaním skautingu je prispieť k rozvoju človeka v šiestich smeroch
- prostredníctvom hier a aktivít, ktoré cielene smerujú k niektorej z oblastí rozvoja

Oblasť rozvoja	Náplň
sociálna	tolerancia a rešpekt voči druhým, komunikácia, spolupráca a vedenie skupiny, služba, vlastenectvo a občianstvo, ochrana prírody
citová	poznávanie a akceptovanie citov, vyjadrovanie a ovládanie emócií, vnútorná sloboda a rovnováha, láska, priateľstvo a pohoda
telesná	znalosť tela a jeho potrieb, čistota a hygiena, zdravý životný štýl, šport, chodenie do prírody a prežitie
intelektuálna	rozširovanie vedomostí, spracovávanie informácií, tvorivosť, schopnosť nájsť si zamestnanie
charakter	utváranie identity, pozitívny prístup k životu, samostatnosť, iniciatíva a asertivita, vlastný rozvoj, život v súlade s hodnotami
duchovná	hľadanie duchovného rozmeru, vlastná viera v Boha, objavovanie duchovného dedičstva, vyjadrenie vzťahu k duchovnému svetu, uplatňovanie duchovných princípov, náboženská tolerancia

VÝCHOVNÁ METÓDA

7 prvkov výchovnej metódy nám pomáha pri formovaní človeka

- **Sľub a zákon** – najdôležitejší prvok skautskej výchovnej metódy je (je prepojený zo všetkými ostatnými). Sľub je dobrovoľne prijatý záväzok, skautský zákon je podrobnejším „návodom“.
- **Učenie sa činnosťou** – učenie (skautská prax, zručnosti) prebiehať prostredníctvom činnosti, ako zaujímavé objavovanie nových vecí – uzly na rýchlost, scény zo života Bí-Pího...
- **Družinový systém** – prirodzene malé partie, 6 – 8 členov, na čele o niečo starší radca.
- **Podpora od dospelých** – skauting je postavený na priateľstve a bratstve svojich členov bez ohľadu na vek („dospelí“ v skautingu: vodcova oddielu, členovia oddielovej/zborovej rady, aktívni roveri...).
- **Osobné napredovanie** – „súťaž“ so sebou samým, neustále posúvanie sa (po všetkých stránkach osobného rozvoja) vpred.
- **Život v prírode** – skauting je na prírodu napojený, mal by prebiehať v prírode vždy, keď sa to čo len trochu dá.
- **Symbolický rámec** – skauting je plný symbolov, ktoré ho robia jedinečným (vlajky, domovenky zborov, rovnošata, družinové či oddielové rituály...) vytvárajú skautingu jeho symbolický rámec. Symbolický rámec v druhom význame je niečo, čím spestrujeme hru (pre vlčáča a včielky rozprávka, v skautskom veku dobrodružstvo, akční hrdinovia, dobrodružné filmy). Najväčším dobrodružstvom je skauting samotný zo všetkými možnosťami, ktoré nám ponúka.

Všetky piliere skautingu sú rovnako dôležité. Radcovia by mali na ne myslieť a aktívne ich prvky zapájať do družinového života.

Spracoval: Peter Knapík – Arizona

Zdroje:

Tomáš Vítek: *Čekatelska zkouška*

12. História skautského hnutia

Náplň:

- začiatky skautingu (Seton, Baden-Powell, Svojsík)
- historický vývoj skautingu na území dnešného Slovenska
- hlavné medzníky skautingu vo svete a na Slovensku v súvislosti s dianím v spoločnosti v danom období (zákazy skautingu...)
- začiatky dievčenského skautingu, Deň zamyslenia/Deň sesterstva
- význam poznávania histórie a svojich koreňov (hrdosť, poučenie)

Kompetencie:

- Viem, kto, kedy a prečo založil skauting, kto sú vedúce osobnosti skautingu.
- Poznám medzníky skautingu vo svete a na území dnešného Slovenska.
- Viem, ako a kedy vznikol skauting na Slovensku a v Čechách.
- Viem stručne popísať situáciu skautingu na Slovensku počas totalitných režimov (t. j. zákazy skautingu).
- Viem popísať začiatky dievčenského skautingu a definovať, čo je to Deň zamyslenia/Deň sesterstva.
- Rozumiem významu poznávania histórie a svojich koreňov.

ZAČIATKY SKAUTSKÉHO HNUZIA

Aby sme mohli hovoriť o začiatkoch skautského hnutia, o jeho vzniku a vývoji, musíme poznať tri osobnosti:

Ernest Thompson Seton (1860 – 1946)

- prezývaný Čierny vlk, americký ilustrátor, spisovateľ a zakladateľ woodcraftského hnutia
- v roku 1902 založil prvý woodcraftský kmeň pre partiu chlapcov – Woodcraft Indians
- Woodcraft – lesná múdrosť alebo o zálesácke zručnosti

Robert Stephenson Smyth Baden-Powell, lord of Gilwell (1857, Londýn – 1941, Nyeri, Keňa)

- vojenský generál, zakladateľ a svetový náčelník skautského hnutia
- ako dôstojník pôsobil v Indii a Južnej Afrike, vyznamenal sa v anglicko-búrskych vojnách (obliehanie Mafeking; keďže mal nedostatok vojska, začal organizovať

mladých chlapcov, ktorých zapájal do služieb najmä ako kuriérov)

- po návrate do Londýna našiel mestskú mládež neschopnú žiť aktívny život v prírode (aj meste), chcel chlapcom dať možnosť voľný čas tráviť zmysluplne
- 1907 – pokusný tábor na ostrove Brownsea (začiatok skautingu)
- 1908 – Scouting for boys (teoretické poznatky, základ pre svetové hnutie)
- ako 55-ročný sa oženil s Olave Soames (od roku 1916 viedla dievčenský skauting)
- na 1. svetovom jamboree (1920) zvolený svetovým náčelníkom
- † 1941, Keňa – jeho hrob označuje pochodová značka („Splnil som úlohu a vrátil som sa domov“)

Antonín Benjamín Svojsík (1876 – 1938)

- učiteľ telocviku, propagátor skautingu a zakladateľ skautského hnutia – junáctva – v Čechách, prvý náčelník československého skautského hnutia
- o skautingu po prvýkrát počul v roku 1909
- v roku 1911 navštívil Anglicko a Škandináviu, aby spoznal skauting v praxi, pričom veľmi rýchlo pochopil, že ide o nový systém výchovy mládeže
- po návrate z Anglicka začal prekladať knihu Scouting for boys, v roku 1912 vydal knihu Základy junáctví
- v roku 1914 oficiálne založil skautský spolok Junák – český skaut
- v roku 1919 založil Svaz junáků – skautů republiky československé a stal sa jeho náčelníkom

1907	Prvý skautský tábor, vznik skautského hnutia.
1909	Prvá skautská prehliadka v Londýne, zúčastnilo sa jej 10-tisíc skautov a objavila sa tu aj skupinka dievčat. O rok neskôr bola založená dievčenská organizácia anglických skautiek Girl Guides Association. Skautky pomáhala organizovať Baden-Powellova sestra Agnes.
1914 – 1918	Počas svetovej vojny sa skauti aktívne zapájali a pomáhali všade, kde to bolo potrebné. Svetová vojna a koniec svetovej vojny priniesli zmenu pohľadu na skauting, prístup verejnosti sa menil na úctu až obdiv.
1916	Asociáciu skautiek preberá Olave Baden-Powellová.
1919	V Gilwell Parku bol otvorený prvý Wood Badge kurz, lesná škola.
1920	Prvé svetové Jamboree v Londýne; Baden-Powell bol zvolený za svetového náčelníka. Bolo tu tiež založené Svetové skautské bratstvo, dnes WOSM. Odvtedy sa jamboree koná pravidelne každé štyri roky (s výnimkou svetovej vojny).
1928	Založená Svetová asociácia skautiek – WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts) so sídlom v Londýne; jednou zo zakladajúcich krajín bolo aj Československo.

DEŇ ZAMYSLENIA

World Thinking Day, u nás do roku 2015 známy ako Deň sesterstva, sa od roku 1926 každoročne usporadúva **22. februára**, v deň narodenia Bí-Pího a jeho manželky Olave. Je dňom, kedy má každý skaut myslieť na ostatných členov skautského hnutia. Skauti sa zúčastňujú na aktivitách, ktoré sa snažia zlepšiť niektorý z celosvetových problémov.

HISTORICKÝ VÝVOJ SKAUTINGU NA SLOVENSKU

- v čase vzniku skautingu vo svete (1907) bolo dnešné územie Slovenska súčasťou Rakúsko-Uhorska, po prvej svetovej vojne súčasťou Československej republiky
- šírenie skautingu na území dnešného Česka od roku 1911 (A. B. Svojsík)
- 1913 – v Komárne vznikol prvý (maďarský) skautský oddiel v Komárne (**Alexander Karle**)
- 1914 – Junák – český skaut (ako organizácia)
- po roku 1918 – vznikajú čisto slovenské skautské oddiely

SKAUTSKÁ POŠTA

- 28. októbra 1918 (rozpad Rakúsko-Uhorska, vznik samostatnej Československej republiky)
- skauti a skautky vykonávali rôzne služby, napr. kuriérna služba (Pošta českých skautov – známky tejto skautskej pošty sa stali prvými známkami ČSR a zároveň prvými skautskými známkami na svete)

TRI ZÁKAZY SKAUTINGU A ÚZEMÍ DNEŠNÉHO SLOVENSKA

Od svojho vzniku bol trikrát zakázaný (svojím programom postaveným na demokratických a kresťanských princípoch nevyhovoval politickým režimom vtedajšej doby):

- **1938** (vznik pronemeckého Slovenského štátu) – časť katolíckych skautov bola transformovaná do Hlinkovej mládeže, mnohé skautské skupiny vyvíjali odbojovú činnosť proti nacistom; nanovo bol obnovený v 1945;
- **1948** (komunistický prevrat) – povolená bola len činnosť komunistickej Pionierskej organizácie Československého zväzu mládeže, skautskí činovníci boli v 50-tych rokoch prenasledovaní, zatváraní či dokonca popravení. Obnovený bol v roku 1968 (Pražská jar);
- **1970** – opäť zakázaný, definitívne bol skauting obnovený po nežnej revolúcii v roku **1989**.

TIPY NA FILMY A LITERATÚRU

- Junáci z prachu
- Skauting pre chlapcov (Baden-Powell, R., 2004)
- Skautské stololetí (Šantora, R. a kol., 2004)

Spracovala: **Hanka Tóthová – Ariel**

Zdroje:

Skauting (Košice, 1929)
Robert Baden-Powell: *Skauting pre chlapcov*
Bruno Břečka: *Kronika československého skautského hnutí do roku 1990*
Hana Tóthová: *Skauting na Slovensku do roku 1938* (Seminárná práca)
<http://storocnica.skauting.sk>

---

13. Skautská symbolika a rovnošata

Náplň:

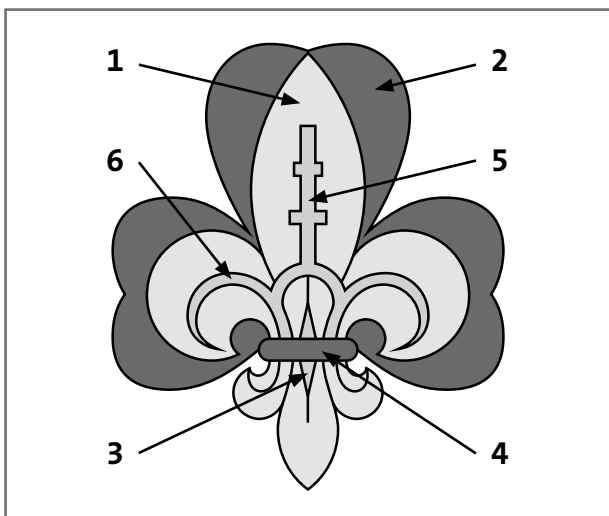
- skautská symbolika (ľalia, pozdrav, hymna)
- popis skautskej rovnošaty (pôvod, šatka, nášivky...)
- sv. Juraj (24. apríl)

Kompetencie:

- Poznám skautskú ľaliu, viem prečo je symbolom skautov, viem vysvetliť jej symboliku.
- Poznám skautské pozdravy a viem ich vysvetliť.
- Poznám skautskú hymnu.
- Poznám rovnošatu, jej časti a pôvod a umiestnenie nášiviek.
- Viem, kto je patrónom skautov a prečo.

SKAUTSKÁ ĽALIA

- Ľalia je po celom svete známa predovšetkým ako symbol čistoty.
- Kedysi na starých, konkrétne benátskych mapách, bol sever označovaný štylizovaným písmenom T, vyjadrujúci smer „za horami“, po latinsky *Transmontana*, čím sa myslelo za Alpami. Postupom času sa z T vyvinul tvar podobný ľalii, ktorú prevzala Florencia a zmenila sa na regulárnu ľaliu.
- Mnohí si jej význam spájajú s Bibliou, kde symbolizuje čistotu, a pre kresťanov sa spája s Pannou Máriou a inými sväticami.

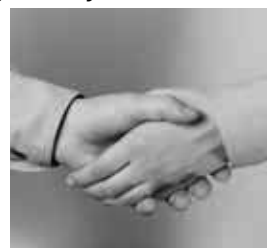

Znak slovenských skautov zahŕňa ľaliu (1) i trojlístok v pozadí (2). Tri listy ľalie pripomínajú tri body skautského

sľubu. Stredný list zdobí magnetická strelka kompasu (3), ktorá ukazuje správnu celoživotnú cestu priamo vpred. Myšlienku, že skaut sa nemá za žiadnych okolností odchyliť od cesty dobra, dopĺňajú i dva postranné listy ľalie, ktoré sa stáčajú svojimi koncami k stredu znaku. To znamená, že odchýlka od správnej cesty nevedie dopredu, ale naspäť. Páska svornosti (4) obopínajúca ľaliu v strede je symbolom bratstva skautov celého sveta. Slovenskú ľaliu dopĺňa znak Slovenska – dvojkríž (5) na trojvrší (6).

SKAUTSKÉ POZDRAVY

- Tri vyrovnané prsty pripomínajú tri body skautského sľubu a palec prekryvajúci malíček symbolizuje, že v skautingu silnejší ochraňuje slabšieho.
- Skaut oblečený v rovnošate s klobúkom: pravá ruka sa prostredníkom dotýka okraja strechy klobúka.
- Skauti sa zdravia podaním **ľavých rúk**, lebo ľavá je bližšie k srdcu, s prekříženými malíčkami. Pozdrav sa pôvodne Baden-Powell naučil od juhoafrického kmeňa Ashanti. Keď chcel domorodý bojovník niekomu prejaviť dôveru, položil štít a pozdravil ho ľavou rukou.
- Skauti sa zdravia pozdravom **NA ZDAR!**. Odpoveďou je **ZDAR!**

SKAUTSKÁ HYMNA

1. Hej, skauti, hor'sa, volá deň,
s nádejou na nás hľadá zem.
Slnko už na cestu žiari,
kráčajme s úsmevom v tvári.
Hej, skauti, hor'sa, volá deň,
volá nás naša rodná zem.
2. Hej, skauti, hor'sa, volá vlasť,
buď pripravený v každý čas.
K obrane pravdy a krásy,
mladosť sa o slovo hlási.
Hej, skauti, hor'sa, volá vlasť,
hej, skauti, volá všetkých nás.

SKAUTSKÁ ROVNOŠATA

Prečo nosia skauti na celom svete rovnošatu?

Keď Bi-Pí zakladal skauting, do jeho oddielov chodili chlapci z rôznych spoločenských vrstiev. Vtedy boli spoločenské rozdiely veľmi veľké. V skautskej rovnošate nie je

nik ani bohatý, ani chudobný, šľachtic ani mešťan, každý je jednoducho skaut. Skautská rovnošata spája skautov na celom svete a napovie veľa o osobe, ktorá ju nosí.

Skautskú rovnošatu tvorí: košeľa, nohavice alebo krátke nohavice, sukňa, opasok, pokrývka hlavy, šatka, zimná súčasť. Bližšiu definíciu všetkých súčastí nájdeš v Organizačnom poriadku SLSK, kapitola 15: Rovnošatový predpis.

Šatkami sa v Slovenskom skautingu odlišujú vekové kategórie (lemom) a hodnosti (farbou šatky).

Šatky podľa vekovej kategórie

- hnedá šatka so žltým lemom – vĺčatá a včielky
- hnedá šatka so zeleným lemom – skauti a skautky
- hnedá šatka s fialovým lemom – rangeri a rangerky
- hnedá šatka s červeným lemom – roveri a roverky
- hnedá šatka s modrým lemom – dospelí v skautingu

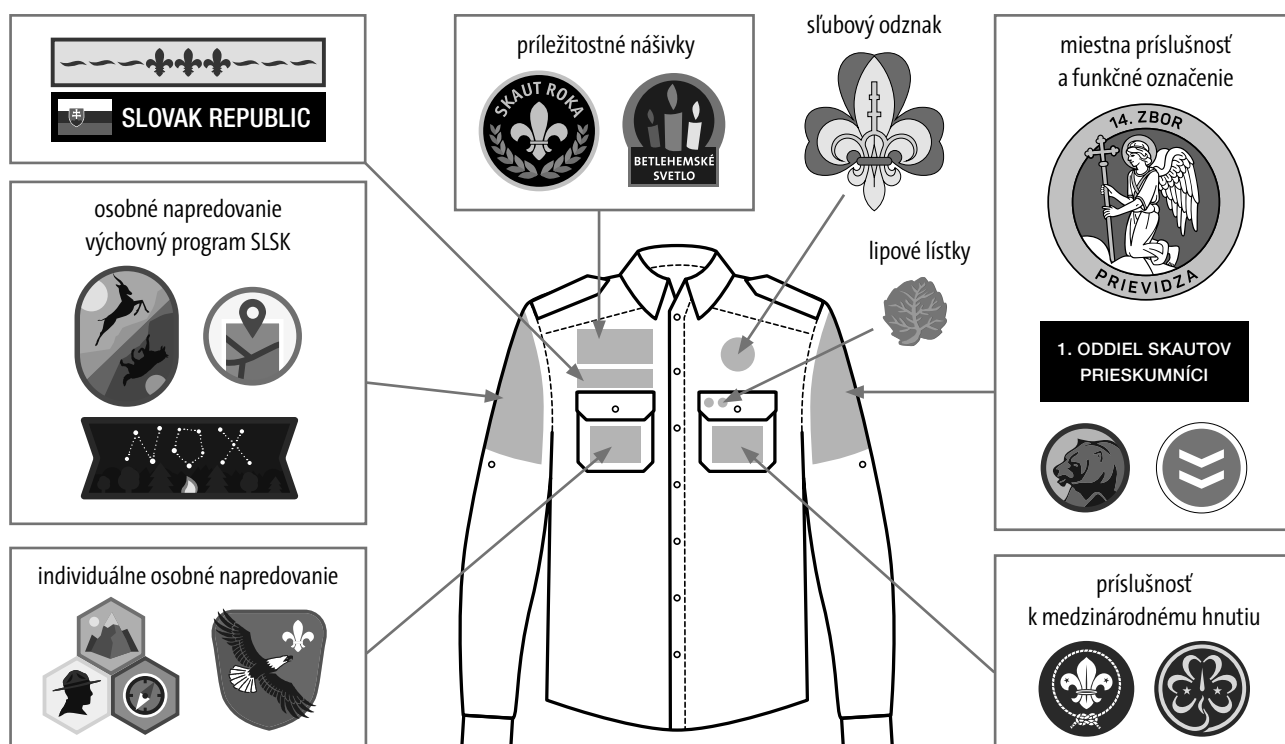
Šatky podľa hodnosti

- fialová šatka – líder
- šedá šatka – vodca
- tehlová (rub) a tepločervená (líc) šatka – inštruktör

Košelea

Košelea skautov na Slovensku je rovnakej pieskovej farby. Odlišuje sa nášivkami, podľa ktorých môžeme o človeku zistiť všetky základné informácie – pôvod (zborové a oddielové nášivky), funkciu (nášivky funkcie), zameranie (odborky a výzvy)...

- **Sľubový odznak:** nosí sa nad ľavým vreckom rovnošaty a je podložený modrým trojlístkom. Je znakom, že ten, kto ho nosí, zložil skautský sľub. Včielky a vĺčatá majú odlišné sľubové odznaky.
- **Lipové lístky:** znázorňujú počet rokov od skautského sľubu (bronзовý: 1 rok, strieborný: 5 rokov, zlatý: 10 rokov). Nosia sa na klope ľavého vrecka.
- **WOSM a WAGGGS:** znázorňujú príslušnosť k medzinárodným hnutiam. Skauti nosia iba odznak WOSM v strede ľavého vrecka, skautky nosia odznak WOSM (bližšie k zapínaniu) aj odznak WAGGGS (bližšie k rukávu).
- **Nášivka zboru, oddielu a družiny:** nosia sa na ľavom rukáve, znázorňujú príslušnosť k zboru, oddielu a družine. Družinová nášivka sa nosí bližšie k vrecku ako funkčné označenie.
- **Funkčné označenie:** nosí sa ďalej od vrecka a označuje funkciu.
- **Príslušnosť k rade:** nahrádza družinovú nášivku.
- **Národný odznak (Slovak republic):** sa nosí nad pravým vreckom.
- **Stupne napredovania:** sa nosia na pravom vrecku v strede. Po nadobudnutí ich nahrádzajú najvyššie ocenenia (Vlčí skaut, Orlí skaut).
- **Výzvy, odborky, voľné programové moduly:** sa nosia na pravom rukáve. Zhora: výzvy, odborky, voľné moduly.

- **Odznak DofE:** sa nosí pripnutý na klope pravého vrecka bližšie k zapínaniu košele.
- **Príležitostné nášivky a odznaky:** sa nosia nad pravým vreckom rovnošaty.
- **Ocenenia 7 ľalií a Skaut roka:** sa nosia pri príležitostných nášivkách, 7 ľalií je tesne nad odznakom Slovak republic.
- **Vyznamenanie Služba skautingu:** sa nosia na pravom vrecku.

Špecifickú rovnošatu tmavomodrej farby majú vodní skauti, ktorí majú aj niektoré vlastné súčasti.

SVÄTÝ JURAJ, PATRÓN SKAUTOV

24. apríl – tento deň je v kalendári katolíckej cirkvi zasvätený sviatku sv. Juraja. Zároveň ho oslavujú skauti na celom svete ako svoj sviatok. Dnes už v našej spoločnosti tento svätý nehrá až tak významnú rolu, ako tomu bolo v minulosti. Dá sa povedať, že sv. Juraj poznamenal celé jedno veľké obdobie európskych dejín. Stal sa vzorom rytierstva, ktoré bolo zasa dôležitou súčasťou stredovekého života.

V Slovenskom skautingu poznáme 24. apríl ako Deň so skautskou šatkou.

Spracovala: Júlia Klaudia Knižková – India

Zdroje:

Pavel Hrica a kol.: *Nováčik*

Organizačný poriadok SLSK, kapitola 15: Rovnošatový predpis

<http://www.skautskyradce.cz/45-svty-juraj-patron-skautov/>

14. Štruktúra organizácie

Náplň:

- základná organizačná štruktúra (miestna, regionálna a národná úroveň)
- svetové organizácie WOSM, WAGGGS (skratka, vznik, rozdiely, symbolika, poslanie)

Kompetencie:

- Poznám organizačnú štruktúru Slovenského skautingu.
- Viem popísať, čo je to WOSM a WAGGGS.

ŠTRUKTÚRA ORGANIZÁCIE

Slovenský skauting je národná skautská organizácia, ktorá má svoju špecifickú štruktúru.

1. Miestna úroveň

Družina je najmenšia jednotka v skautingu, základná bunka. V družine sa skauti zoznamujú so základnými skautskými zručnosťami, hrajú sa a vytvárajú si spoločnú partiu.

Družinu tvorí 6 – 8 členov a vedie ju radca spolu so svojim zástupcom (podradcom).

Viacero družín, ideálne 3 – 4, tvorí **oddiel**. Oddiel je miesto, kde majú družiny možnosť medzi sebou súťažiť, ale aj spolupracovať. Organizuje oddielové podujatia a je podporou pre radcov. Oddiely sú zväčša členené podľa veku a pohlavia.

Oddiel vedie oddielový vodca spolu s oddielovou radou, ktorá je zložená z radcov a podradcov družín, zástupcu vodcu, oddielového vodcu a ďalších členov. Stretáva sa 1- až 2-krát mesačne. Minimálny počet ľudí v oddiele je 10.

Minimálne 2 oddiely (20 členov) tvoria skautský **zbor**. Poslaním zboru je zabezpečovať priestorové, finančné, materiálne a personálne podmienky pre kvalitné fungovanie oddielov v zbore. Zbor má právnu subjektivitu, čiže môže oficiálne vystupovať v mene Slovenského skautingu pred úradmi, uzatvárať zmluvy, získavať financie ap. V tomto smere je základnou a úplne samostatnou jednotkou. V zbore zväčša bývajú zastúpené všetky vekové kategórie a obe pohlavia. Väčšinou zbor združuje oddiely v rámci jednej obce alebo z viacerých blízkych obcí. Vo väčších mestách môže byť, naopak, viac zborov.

Zbor vedie zborový vodca spolu so zborovou radou, ktorá sa stretáva približne 1- až 2-krát mesačne.

2. Regionálna úroveň

Okolité zbory sa združujú v skautskej **oblasti**, minimálny počet zborov je 5. Na Slovensku máme 8 skautských oblastí: Bratislavská, Západoslovenská, Oblasť kniežata Pribinu, Stredoslovenská, Žilinská, Podtatranská, Východoslovenská a Rómska.

Oblasť zabezpečuje organizáciu radcovských a iných kurzov, pomáha zakladať skauting v nových lokalitách, prípadne organizuje rozličné podujatia.

Na čele oblasti stojí oblastný vodca spolu s oblastnou radou. Tú volia zástupcovia zborov na tri roky.

3. Národná úroveň

Skautský snem je najvyšším rozhodovacím orgánom, schádza sa raz za tri roky a tvoria ho zástupcovia zborov, oblastí i národnej úrovne. Snem volí z radov dobrovoľníkov Náčelníctvo SLSK a zaväzuje národnú úroveň k rôznym činnostiam.

Malý snem tvoria zástupcovia oblastnej a národnej úrovne, ktorí sa stretávajú každý rok. Malý snem schvaľuje rozpočet SLSK a má aj ďalšie právomoci.

Náčelníctvo SLSK riadi organizáciu v období medzi Snemami a rozhoduje o jej smerovaní. Skladá sa zo siedmich členov:

- náčelník,
- predseda Rady pre rozvoj a komunikáciu,
- predseda Rady pre vzdelávanie,
- predseda Programovej rady,
- predseda Duchovnej rady,
- predseda Zahraničnej rady,
- hospodár.

Rada pre rozvoj – zaoberá sa zakladaním skautských oddielov a zborov v nových lokalitách, má na starosti viaceré projekty zamerané na rozvoj a pod jej pôsobnosť patria ocenenia a vyznamenania.

Rada pre vzdelávanie – zabezpečuje všetky skautské kurzy, rieši akreditáciu, vydáva metodické materiály.

Programová rada – má na starosti stupne napredovania, odborky, výzvy a voľné programové moduly. Organizuje tiež viaceré podujatia.

Duchovná rada – má „pod palcom“ duchovno v skautingu. Organizuje púte a duchovne zamerané podujatia, vydáva rôzne zamyslenia.

Zahraničná rada – komunikuje so zahraničnými skautskými organizáciami, vysiela skautov na medzinárodné podujatia a spolupracuje s WOSM a WAGGGS.

Ústredie SLSK – na Ústredí pracujú zamestnanci, ktorí sa starajú o administratívu, financie, účtovníctvo, publikačnú činnosť, vzťahy s verejnosťou, vedenie veľkých

projektov a podporu pre vodcov a ich zložky. Na jeho čele stojí riaditeľ, ktorý je štatutárom organizácie.

Revízna a Zmierovacia rada – sú kontrolné orgány volené Snemom. Revízna rada kontroluje financie a hospodárenie a Zmierovacia rada rieši vzniknuté konflikty.

SVETOVÉ ORGANIZÁCIE WOSM A WAGGGS

Slovenský skauting je súčasťou celosvetového skautského hnutia. Na svete sa ku skautingu hlási vyše 35 miliónov členov. Okrem toho má skauting veľa priateľov a podporovateľov. Na celej zemi je len niekoľko totalitných krajín, v ktorých skauting nejestvuje, napríklad Čína, Severná Kórea či Kuba.

Slovenský skauting je členom medzinárodných organizácií WOSM a WAGGGS.

WAGGGS – World Association of Girl Guides and Girl Scouts – Svetová asociácia skautiek

Je najväčšou medzinárodnou dobrovoľníckou organizáciou pre dievčatá a mladé ženy vo svete. Jej poslaním je umožniť dievčatám a mladým ženám rozvinúť svoj plný potenciál ako zodpovedné občianky sveta.

WAGGGS združuje skoro 10 miliónov členov v 140 krajinách sveta. Asociácia vznikla v roku 1928, ústredie má v Londýne. Slovenský skauting sa stal plnoprávnym členom v roku 1999.

Symbolom je zlatý trojlístok (3 body skautského sľubu) na jasnomodrom pozadí. Znázorňuje slnko, ktoré svieti na všetky deti sveta. Pod ním „plápolá“ oheň lásky a humanity. Dve 5-cípe hviezdy symbolizujú sľub a zákon (alebo 10 bodov skautského sľubu) a strelka ukazuje správny smer.

WOSM – World Organisation of Scout Movement – Svetová organizácia skautského hnutia

Poslaním WOSM je prispievať k výchove a vzdelávaniu mladých ľudí pomocou hodnotového systému založeného na skautskom sľube a zákone, a tým pomáhať pri budovaní lepšieho sveta, v ktorom ľudia nachádzajú seba uplatnenie ako jednotlivci.

Organizácia vznikla v roku 1922, ústredie má v Ženeve. Združuje 28 miliónov skautov a skautiek zo 151 krajín.

Slovenský skauting sa stal plnoprávnym členom v roku 1997.

Jej symbolom je biela ľalia na fialovom (heraldicky znamená vodcovstvo a služba) pozadí. Okolo nej je biele lano, ktorého konce sú spojené ambulančnou spojku symbolizujúcou jednotu skautov z celého sveta. Dve 5-cípe hviezdy symbolizujú vedomosti a pravdu (alebo 10 bodov skautského zákona) a strelka ukazuje správny smer.

WOSM je medzinárodná asociácia združujúca uznané skautské organizácie jednotlivých krajín. Podporuje spoluprácu a skautské aktivity na medzinárodnej úrovni. Najznámejšou akciou je jamboree – celosvetového stretnutia desiatok tisíc skautov.

WOSM bol pôvodne organizáciou len pre skautov (mužov), zatiaľ čo partnerská organizácia WAGGGS združovala len skautky (ženy). Dnes už je však WOSM otvorený mužom aj ženám. Slovenský skauting sa stále registruje v oboch organizáciách – skauti vo WOSM a skautky vo WOSM aj vo WAGGGS. Každé 3 roky sa koná Svetová skautská konferencia, na ktorej SLSK zastupuje zahraničný komisár.

Spracovala: Jana Jánošíková – Jane

Zdroje:

<https://skautpn.wordpress.com/skauting/nase-temy-2/wosm-a-waggs/>

---

15. Duchovno v skautingu

Náplň:

- uchopenie duchovného rozmeru a práca s ním
- duchovno v skautingu
- prehlbovanie duchovného rozmeru v družine
- príklady duchovných aktivít, tvorba aktivít

Kompetencie:

- Rozumiem významu duchovna v skautingu, viem vysvetliť, prečo je rozvoj duchovna dôležitý.
- Poznám spôsoby zapojenia duchovna do programu družiny.
- Viem popísať príklady duchovných aktivít pre členov a ako ich tvoriť.
- Viem, ako v deťoch budovať vzťah k prírode a ľudským výtvorom (viest deti k vnímaniu krásy a hodnôt).
- Duchovno v skautingu

ČO JE DUCHOVNO V SKAUTINGU?

- vychádzame z troch princípov, konkrétne z prvého „*povinnosť voči Bohu*“ – **vernost duchovným princípom** (ukrytý za materiálnym svetom, prevyšuje človeka)
- skauting **nie je náboženská organizácia, ale sám je duchovný** (objavovanie duchovnej reality)
- duchovné hodnoty: témy ako Boh, zmysel života a sveta, nádej, cieľ a princípy, ktoré z toho vyplývajú, univerzálne hodnoty a pravidlá, absolútna Pravda, Láska, duša, viera, náboženstvo, šťastie, úžas, krásna stvorenia ap.
- poslaním skautingu v duchovnej oblasti je pomôcť mladému človeku nájsť jeho životnú cestu
- úloha radcu – pomôcť mladým ľuďom získať duchovnú skúsenosť

ČO CHCEME DOSIAHNUŤ V OBLASTI DUCHOVNA?

- hľadanie duchovného rozmeru a zmyslu života
- objavovanie krás prírody a dobra
- zamýšľanie sa nad vecami
- poznanie svojich koreňov, rodiny
- poznanie dedičstva skautingu
- poďakovanie za jedlo, účasť na spoločnej modlitbe, stíšení sa
- správanie sa pri jednotlivých obradoch, rituáloch
- prežívanie svojej viery
- poznanie rôznych náboženstiev a ich tolerovanie...

TIPY NA AKTIVITY, TVORBA AKTIVÍT

- dôraz na atmosféru, prostredie, zážitok (východ slnka spojený s dumkou, prespanie v zručanine, putovná

nočná hra na spoznávanie samého seba a družiny zároveň...)

- výchovný význam – aktivity aj samotná skúsenosť
- dôležité v družine vybudovať tím – komunitu – veľmi silný zdroj duchovného zážitku

DUCHOVNÚ SKÚSENOŠŤ

SPROSTREDKOVÁVAME CEZ

- **duchovne orientované aktivity** (meditácia, modlitba, dumka, zamyslenie...)
- bežné **skautské aktivity**, hry a zručnosti, umocnené zážitkom a ukončené reflexiou (reflexia je hodnotenie aktivity, svojich pocitov a seba počas nej)
- **komunitu** vytvorenú v družine
- **rituály a obrady** (napr. otváranie a zatváranie dňa na tábore zaseknutím sekery, gilwellský kruh, zapalovanie slávnostného ohňa...)

Pri tvorbe aktivít na duchovný rozvoj pracujeme s:

- prostredím – využitie ducha miesta (genius loci), jeho krás a predností;
- atmosférou – navodenie správnej atmosféry pomocou rekvizít, hudby, obrazu, svetla...;
- cieľovou skupinou – pre ktorú vekovú kategóriu je aktivita tvorená, špecifiká skupiny;
- výberom témy – téma primeraná veku:

Víťatá a včielky	<ul style="list-style-type: none"> • jednoduché obsahy textov, obrazné a stvárnené kresbou • očividné typy osobností, jasné charaktery postáv • zrejme rozlíšenie medzi dobrom a zlom
Skauti a skautky	<ul style="list-style-type: none"> • realistické námety • príbehy so symbolmi a vysokou morálnou úrovňou, zamerané na medziľudské vzťahy
Rangeri a rangerky, roveri a roverky	<ul style="list-style-type: none"> • symbolické príbehy, rozprávky so silným obsahom

- spracovaním témy – vnímanie obrazu, prerozprávanie alebo vysvetlenie, práca s textom, kreatívne spracovanie témy (dramatizácia, výtvarné spracovanie, vyjadrenie sa hudbou...).

TIPY NA LITERATÚRU

- Dotkni sa ma (A. Legutký, M. Boratková)
- Na cestu – Skautský duchovný sprievodca (R. Gamp, G. Hügen OSB, A. Legutký)
- Príbehy ciest (Andrej Legutký)
- Malé príbehy pre potešenie duše (B. Ferrero)

Spracovala: Hanka Tóthová – Ariel

Zdroje:

Pavel Hrica a kol.: *Príručka pre skautských vodcov*
Materiály Slovenskej ekumenickej lesnej školy
<http://skauting.sk/>

16. Výchovný a vzdelávací systém

(Výchovný systém – nosná téma na skúškach!)

Náplň:

- programová ponuka SLSK pre vlčatá/včielky, skautov/skautky a rangerov/rangerky (stupne napredovania, odborky, výzvy, voľné programové moduly, DofE, Orli skaut, Vlčí skaut)
- 6 oblastí rozvoja a ich uplatnenie v programe
- hodnosti (radca, líder), insígnie
- možnosti vzdelávania pre radcov
- globálne vzdelávanie v skautskom programe

Kompetencie:

- Poznám programovú ponuku pre vlčatá a včielky, skautov a skautky, rangerov a rangerky a dokážem s nimi pracovať.
- Poznám, aké sú možnosti vzdelávania pre radcov a členov družiny.
- Viem, čo je to globálne vzdelávanie.

6 OBLASTÍ ROZVOJA

Výchovný systém má viesť členov k postupnému rastu vo všetkých oblastiach rozvoja.

Týchto oblastí rozvoja je šesť:

- telesný rozvoj – znalosť tela a jeho potrieb, čistota a hygiena, zdravý životný štýl, šport...
- intelektuálny rozvoj – rozširovanie vedomostí, spracovávanie informácií, tvorivosť...
- sociálny rozvoj – tolerancia a rešpekt, komunikácia, spolupráca a vedenie skupiny, služba...
- citový rozvoj – poznávanie a akceptovanie citov, vnútorná sloboda a rovnováha, priateľstvo...
- duchovný rozvoj – hľadanie duchovného rozmeru, náboženská tolerancia...
- rozvoj charakteru – pozitívny prístup k životu, samostatnosť, vlastný rozvoj...

Všetky majú rovnakú dôležitosť. Aby mladí našli v skautingu **atraktívnu** formu zlepšovania sa v týchto šiestich oblastiach, používame rôznorodé programové prvky – najmä stupne napredovania, odborky, výzvy, voľné programové moduly... Tieto prvky musia byť prispôsobené každej vekovej kategórii, aby boli dostatočne náročné, no zároveň nie príliš ťažké.

VLČATÁ A VČIELKY (7 – 10 ROKOV)

Stupne napredovania

Pre vlčatá a včielky sú určené stupne napredovania s názvom Vlčia stopa. Skladajú sa zo štyroch častí:

- Vlčie mláďa,
- Tajomná džungľa,
- Slobodný lovec,
- Mauglí človek.

Symbolickým rámcom Vlčej stopy je dielo Rudyarda Kiplinga Kniha džunglí. Pri plnení stupňov pomáhajú dve bohato ilustrované knihy (v každej sú obsiahnuté 2 časti). K cieľom, ktoré dieťa podľa seba a zároveň podľa vodcu splní, si môže nalepiť nálepku. Úlohy si vlčatá a včielky plnia najčastejšie spolu so svojimi kamarátmi z družiny. Plnenie jedného stupňa zaberá približne rok činnosti, ak vlčá či včielka splní potrebný počet úloh, môže prejsť na ďalší stupeň. Každý stupeň ma príslušnú nášivku, ktorú deti dostanú po splnení stupňa.

Vlčia stopa je doplnená taktiež Praktickou príručkou pre včielky a vlčatá, ktorá je zameraná na priblíženie skautskej praxe a ďalších praktických ukážok a zručností.

Odborky

U vlčat a včielok majú mnohé odborky rozprávkový charakter (Žabí princ, Hobit...) alebo súvisia so skautskými odborkami (Táborník, Hvezdár...). Odborky často plnia kolektívne so skupinou priateľov. Majú iba jeden stupeň a ich nášivka má trojuholníkovitý tvar.

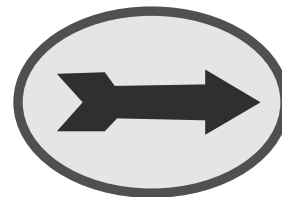
Vlčiacke a včielkarske odborky predstavujú skvelú možnosť, ako pripraviť jednoduchý spoločný program pre vlčiacku či včielkarsku družinu. Sú vhodné aj pre plnenie na letnom tábore.

Výzvy

Vlčatá a včielky si môžu vybrať z výziev, ktorých nášivka má oválny tvar – žltý podklad a červený lem.

Sú taktiež vhodné pre plnenie na skautskom tábore.

Vlčí skaut

Ocenenie Vlčí skaut je najvyššie ocenenie, ktoré môžu vlčatá a včielky získať. Kritéria na jeho získanie sú jednoduché, ale na plnenie treba dostatok času. Deti sa musia snažiť a dlhodobo na sebe pracovať. Toto najvyššie ocenenie by malo byť motiváciou pre vlčatá a včielky plniť viaceré časti výchovného programu svojej vekovej kategórie. Po splnení môže dieťa nosiť nášivku Vlčí skaut na pravom vrecku skautskej košele.

Podmienky:

- zložený vlčiacky sľub;
- ukončené vlčiacke stupne napredovania pre staršie vlčatá (Slobodný lovec, Mauglí človek);
- získaných minimálne 6 odboriek;
- získaná výzva Tri tesáky a 2 ďalšie ľubovoľné výzvy.

SKAUTI A SKAUTKY (11 – 14 ROKOV)

Stupne napredovania

Príručka Nováčik je určená všetkým skautom a skautkám nad 11 rokov, ktorí potrebujú získať základné informácie o fungovaní skautingu, nadobudnúť určité zručnosti a bližšie sa zoznámiť so skautskými ideálmi a hodnotami, ku ktorým sa rozhodnú zaviazat prostredníctvom skautského sľubu. Splnenie nováčikovskej skúšky umožní skautovi či skautke začať plniť stupne Skautského chodníka. Skautský chodník je názov stupňov napredovania pre skautskú vekovú kategóriu. Skladá sa z troch častí:

- **Prvý skaut (11 – 12 rokov)** – po absolvovaní Nováčika začína skaut pracovať na svojom raste vo všetkých oblastiach rozvoja osobnosti pomocou úloh a aktivít. Splnenie úloh hodnotí so svojim radcom, rodičom alebo sám.
- **Neznáme cesty (12 – 13 rokov)** – druhý stupeň rozširuje oblasti rozvoja o nové témy, zvyšuje ich náročnosť a ponúka nové možnosti rastu pre mladých.

- **Posledný vrchol (13 – 14 rokov)** – zvládnutie tretieho stupňa znamená splnenie Skautského chodníka a pripravenosť prejsť k vekovej kategórii rangerov a plniť ich program.

Na splnenie každého stupňa potrebujú skauti a skautky približne jeden rok. Aby sa skautom aj vodcom so stupňami skautského chodníka ľahšie pracovalo, každý stupeň má vlastnú príručku. Tie ponúkajú množstvo príbehov, zaujímavostí a nápadov.

Skautský vodca môže vždy kapitoly a úlohy prispôbiť schopnostiam členov.

Pôvodná verzia Skautského chodníka

Verzia Skautského chodníka vytvorená v roku 2002 slúžila dlhé roky ako programová náplň pre skautov a skautky. Od roku 2017 sa používa už nová verzia Skautského chodníka. Pôvodný chodník však môže stále slúžiť ako inšpirácia pre deti, radcov, rodičov a vodcov. Skladá sa z dvoch samostatných stupňov s nášivkami:

- **Neznáma krajina** – vedie do krajiny, v ktorej mladý človek spoznáva nový terén svojich zručností, schopností, citov a pocitov. Objavuje nové kraje a stretáva na nich nových priateľov.
- **Stúpanie na vrchol** – po zdolaní Neznámej krajiny začína Stúpanie na vrchol. Vrchol predstavuje záver Skautského chodníka – je náročnejší ako predošlý stupeň a preverí každého, kto sa ho pokúsi zdolať.

Pôvodné stupne napredovania sú plánované na 3 roky. Jeden stupeň by sa tak mal stihnúť za rok a pol. Skauti a skautky si môžu vyberať z predpísaných úloh alebo si spoločne s radcom vymyslieť vlastné úlohy.

Odborky

Odborky určené pre skautskú vekovú kategóriu umožňujú hlbšie spoznávať vybrané oblasti a zdokonaľovať sa v nich. Po splnení odborky skaut získava okrúhlu nášivku, ktorú nosí na pravom rukáve skautskej košele.

Každá z odboriek má dva stupne. Zelený stupeň je motivačný a pomáha objaviť konkrétnu oblasť. Červený stupeň už ide hlbšie a ten, kto ho získava, nadobúda väčšiu odbornosť, znalosti a zručnosti, objavuje vzájomné súvislosti a zmysel danej oblasti.

Výzvy

Skauti a skautky si môžu vybrať z 12 výziev. Ich nášivky majú oválny tvar a červený lem. Výzvy mladých nútia vykročiť za prah vlastnej pohodlnosti – stavajú ich do situácie, v ktorej nie sú každý deň a ktorá si vyžaduje

	Zdravie a sila	Služba	Zručnosti a schopnosti	Charakter
Prvý skaut 1. stupeň napredovania	Tri vrcholy	Uzol dobrého skutku	Školský prospech	Modrý život
Neznáme cesty 2. stupeň napredovania	24 hodín na strome	36 hodín služby	3 orlie perá	Biely štít
Posledný vrchol 3. stupeň napredovania	Trident	Putovanie	Výsadok	Rytierske stužky

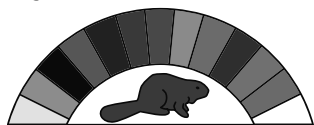

určitú dávku sebazaprenia. Výzvy skautského veku sú prepojené so štyrmi kategóriami Skautského chodníka.

Voľné programové moduly

Do tejto kategórie sa radia špecifické časti programovej ponuky, ktoré sa nedajú priamo zaradiť k stupňom napredovania, výzvam alebo odboriam. Skauti a skautky si nimi môžu rozšíriť svoje vedomosti a zručnosti vo vybranej oblasti.

Aktuálne je pre skautov určený voľný programový modul Bobríci, v ktorom musia „uloviť“ 13 bobříkov, z ktorých každý predstavuje určitú skúšku.

Orlí skaut

Orlí skaut je najvyšší stupeň, ktorý môže skaut v rámci programovej ponuky dosiahnuť. Hovorí veľa o charaktere a pevnej vôli toho, kto tento stupeň splnil. V období 2017 – 2019 je možné plniť Orlieho skauta podľa pôvodných alebo nových podmienok. Nové podmienky sa stanú jedinými platnými počnúc rokom 2020. Súvisia najmä so zmenami vekových kategórií a ponukou nových stupňov napredovania. Skauti a skautky musia do svojich 20. narodenín splniť nasledujúce podmienky:

- zložená Nováčikovská skúška;
- zložený skautský sľub;
- úspešné ukončenie skautských stupňov napredovania – Skautský chodník;
- úspešné ukončenie rangerských stupňov napredovania – Rangerský horizont;

- získanie 5 odboriek: Občan, Táborník, Kultúra, Prvá pomoc a Ochrana prírody;
- získanie výzvy Rytierske stužky;
- získanie minimálne 4. stupňa ocenenia 7 ľalií;
- predloženie odporúčania vodcu.

Pôvodné podmienky – platné do roku 2020

Ocenenie Orlieho skauta je možné získať do svojich 20. narodenín a to splnením podmienok:

- úspešné dokončenie najvyššieho stupňa skautského chodníka;
- zrealizovanie 4 roverských projektov alebo ukončenie Rangerského horizontu;
- získanie 5 odboriek: Občan, Táborník, Kultúra, Prvá pomoc a Ochrana prírody;
- získanie výzvy Rytierske stužky.
- Súčasťou podmienok je zorganizovanie roverských projektov, ktoré majú trvanie aspoň pol roka vrátane plánovania, realizácie a vyhodnotenia. Zameranie 4 projektov: eko/enviro projekt, skautský projekt, projekt pre verejnosť, dobrovoľný projekt.

RANGERI A RANGERKY (15 – 18 ROKOV)

Stupne napredovania

Po prejení Skautského chodníka sa otvára Rangerský horizont. Oproti Skautskému chodníku majú rangeri a rangerky omnoho väčšiu voľnosť vo výbere úloh a cieľov. Program je nastavený tak, aby ho mohli plnohodnotne plniť ranger-ské družiny, ale aj dvojice či jednotlivci.

Rangerský horizont sa skladá z týchto častí:

- **Osobný rast:** Rozvoj osobnosti u rangerov je zložený z dvoch stupňov osobného rastu a zahŕňa pestrú škálu tém, dôležitých práve pre toto životné obdobie.
- **Expedícia:** Viacdňová výprava do prírody a jej skúmanie je pre rangerov skvelou možnosťou, ako utužiť vzťahy v patrole, prevziať časť zodpovednosti za úspech a zažiť reálne dobrodružstvo.
- **Projekt:** Ranger na ceste stať sa roverom si v rámci projektu vyskúša rozmer služby a dlhodobej práce. Projekt je možné realizovať v troch oblastiach: skauting, príroda alebo verejnosť/komunita.

Odborky

Rangeri a rangerky naďalej plnia rovnaké odborky ako skauti a skautky. Začínajú pomáhať s plnením odboriek mladším skautom.

Výzvy

Ponuka výziev pre rangerov a rangerky zahŕňa výzvy Knižnica, Vlčí dych a gazelie nohy a Zelený život. Vyznačujú sa vyššou náročnosťou, čo sa týka času, prípravy i plnenia.

Voľné programové moduly

Pre rangerskú vekovú kategóriu je určený voľný programový modul NOX. Je zameraný na rozvoj outdoorových schopností a prehĺbenie vzťahu k prírode cez pravidelné prenocovanie pod hviezdou oblohou.

Orlí skaut

Rangeri a rangerky sa počas svojho skautovania môžu stále pokúsiť splniť podmienky najvyššieho programového ocenenia – Orlí skaut. Môžu ho získať do svojich 20. narodenín.

Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu (DofE)

DofE je vzdelávací program, ktorý umožňuje skautom od 14 do 24 rokov rozvíjať svoje schopnosti a aktívne využívať voľný čas. Vďaka nemu môžu rangeri a rangerky za svoju činnosť v oddiele získať medzinárodne uznávané ocenenie. Dôraz je kladený na stanovenie si vlastných cieľov a pravidelnú činnosť.

Program DofE má tri úrovne (bronzovú, striebornú a zlatú). Účastník sa rozvíja v nasledujúcich aktivitách:

- športová aktivita,
- dobrovoľníctvo,
- rozvoj talentu,
- dobrodružná expedícia,
- rezidenčný projekt (iba na zlatej úrovni).

Plnenie DofE si rangeri a rangerky môžu jednoducho zaradiť aj do Rangerského horizontu. Odznaky splnenej úrovne DofE sa nosia na klope pravého vrečka skautskej košele.

VZDELÁVACÍ SYSTÉM SLOVENSKEHO SKAUTINGU

V Slovenskom skautingu majú členovia možnosť získať **4 hodnosti**: radca, líder, vodca a inštruktor, ktoré sa udeľujú po zložení príslušných skúšok.

Skúšok sa môže záujemca zúčastniť buď po absolvovaní príslušného kurzu, alebo po splnení viacerých podmienok.

Nositela hodnosti možno rozpoznať podľa insígnií, ktoré nosí na rovnošate:

- radca: nosí radcovskú nášivku (smrek) na cípe šatky svojej vekovej kategórie,
- líder: nosí líderskú nášivku (ohník) na cípe fialovej líderskej šatky,
- vodca: nosí vodcovskú nášivku (típi) na cípe šedej vodcovskej šatky,
- inštruktor: nosí gilwellskú šatku, gilwellské driebka (wood badge) a gilwellský kožený turban (woogle).

Vzdelávací systém sa skladá zo 4 úrovní. **Radcovský kurz** je prvou úrovňou vzdelávania pre členov, primárne je určený pre skautov a skautky vo veku 14+, ktorí majú potenciál stať sa radcami alebo ich zástupcami. Úlohou **líderskej rangerskej školy**, druhého stupňa vzdelávania, je pripraviť lídrov na aktívnu prácu v oddiele, naučiť ich

používať výchovnú a programovú ponuku v oddielovom živote, organizovať oddielové akcie a motivovať ich pre činnosť v oddiele. Je určená pre starších dobrovoľníkov (15+). Tretí stupeň vzdelávania, **vodcovská lesná škola**, pripravuje členov na vodcovanie a štvrtý stupeň, **Gilwellská inštruktorská lesná škola** na vedenie vzdelávacích podujatí a funkcie na národnej a oblastnej úrovni.

Okrem hlavných vzdelávacích úrovní sa môžu dobrovoľníci dozvedať na najrôznejších **voľných moduloch**, ktoré si vyberajú podľa vlastného záujmu a potreby. Príklady voľných vzdelávacích modulov: kurz skautskej praxe, kurz tvorby duchovných aktivít, kurz tvorby etapových hier, kurzy prvej pomoci, kurz varenia na tábore, zahraničné kurzy, skautské účtovníctvo a iné. Medzi voľné moduly patria aj základné kurzy, ktoré sú úvodom do skautingu pre dospelých dobrovoľníkov.

Každý dobrovoľník by sa mal zúčastniť aspoň čas od času nejakého kurzu ako súčasť osobného napredovania a sebamotivácie na ďalšiu činnosť.

Príklady možností vzdelávania pre radcov:

- Cassiopeia: voľný vzdelávací modul zameraný na tých, čo pracujú s vlčatami a včielkami.
- Kurzy+: programové kurzy zamerané na vedenie rôznych vekových kategórií.
- Kurzy prvej pomoci
- Líderské rangerské školy

GLOBÁLNE VZDELÁVANIE

Globálne vzdelávanie sa zameriava na prepojenia vo svete, zaoberá sa témami, ktoré sa týkajú všetkých ľudí na svete a hľadá medzi nimi súvislosti. Ako skauti by sme mali do svojho programu zapájať aktivity týkajúce sa globálneho vzdelávania, nájdeme ho aj v odborkách (Občan, Ochranca prírody) a výzvach (Zelený život).

Globálne témy: rozvoj, migrácia, celosvetový obchod, ľudské práva, životné prostredie, kritické myslenie ap.

Spracovali: Jakub Bežilla – Vegeta (Výchovný systém) a Jana Jánošíková – Jane (Vzdelávací systém)

17. Skautská prax

Náplň:

- život v prírode (orientácia, prespanie, výber miesta na prespanie, správanie sa v prírode)
- práca s nožom, sekerou, použitie iného náradia
- zakladanie ohňa
- uzly
- význam týchto tém v živote družiny a v skautingu

Kompetencie:

- Rozumiem významu života v prírode pre družinu a jednotlivca v skautingu.
- Viem popísať výhody prepojenia skautingu s prírodou a popísať aktivity v prírode.
- Viem, aké zručnosti členovia pri skautskej praxi nadobúdajú.
- Ovládam základné zručnosti skautskej praxe.
- Dokážem sa orientovať pomocou kompasu.
- Dokážem vybrať vhodné miesto na prespanie.
- Viem sa správať v prírode.
- Viem správne pracovať s nožom, sekerou a ďalším náradím.
- Poznám zásady zakladania ohňa, viem založiť oheň s mokrým drevom.
- Poznám rozdiel medzi mäkkým a tvrdým drevom.
- Poznám základné uzly a vie ich využiť v praxi.

Skautská prax, to je uviazanie uzla dobrého skutku na šatke, nabrúsenie frajerského nožička, rýchle založenie ohňa, keď sme premoknutí, nezablúdenie na výprave s družinou, spoznávanie zaujímavých živočíchov, nazbieranie bylín do liečivého čaju, výroba vešiaka či poličky do podsady, aby sme si mohli odkladať veci, postavenie tábora, na ktorom zažijeme nezabudnuteľné zážitky alebo romantického tee-pee, kde sa budeme cítiť ako praví indiáni, ale aj zlanenie zraneného kamaráta zo skál, keď ide o život a adrenalín prúdi v žilách. Toto všetko, ale aj o mnoho viac je skautská prax.

VÝZNAM PRAXE V ŽIVOTE DRUŽINY

Množstvo družín funguje tak, akoby sa snažili skautskej praxi vyhýbať. Pritom si neuvedomujú, ako veľmi ochudobňujú svoj program a vedomosti.

Tu je niekoľko príkladov významu skautskej praxe:

- Skautská prax je jednoducho neoddeliteľná súčasť skautingu rovnako ako sľub či zákon. Je obsiahnutá dokonca v dvoch zo siedmich bodov výchovnej metódy (učenie sa činnosťou, život v prírode).

- Zatraktívni program pre členov, dáva námety na hry a aktivity.
- Pomáha na výpravách, táboroch s bežnými a každodennými činnosťami.
- Rozvíja zručnosť, fyzickú zdatnosť, dôvtip, technické myslenie, predstavivosť či orientáciu.
- Učí samostatnosti a nezávislosti od starších skautov, roverov či rodičov.
- Určite nie je len doménou chlapčenských družín. Dievčatá nikdy nevedia, kedy ju budú potrebovať, a aj im slúži k rozvíjaniu. Mnohé si v nej nájdu niečo pre seba, čo ich bude baviť.
- Dokáže nám alebo iným zachrániť zdravie, či dokonca život.

NŮŽ

„Keby ma vysadili na ostrove alebo ponechali samého v divočine a mohol by som si vybrať jediný nástroj, zobral by som si dobrý nôž. Keby som si mohol vybrať dva, ten druhý by bola sekerka. S týmito dvoma nástrojmi si človek môže urobiť väčšinu vecí, ktoré potrebuje na obstaranie jedla a k vybudovaniu prístrešia.“

Ernest Thompson Seton

V súčasnosti poznáme množstvo druhov nožov, ktoré sa líšia podľa určenia, historického vývoja, tradícií, výrobcu či krajiny pôvodu. Hlavné je rozmyslieť si, na čo budete nôž používať a kde sa s ním plánujete pohybovať. Ťažká dýka s dlhou čepelou je síce efektívna, no okrem tábora ju asi veľmi nevyužijete a po čase vás omrzí ju nosiť, lebo je ťažká, dlhá a aj jej puzdro sa bude zachytávať, tlačiť pri sedení a ťahať opasok k zemi. Dĺžka čepele je tiež dôležitá. Nesmie zavádzať pri nosení, ale s príliš krátkou bude práca náročnejšia. Pozornosť pri zatváracom nožíku sústreďme na to, či čepeľ nemá výkyv a či má poistku čepele, ktorá sa nesmie uvoľniť pri práci. Zároveň však musí byť pohodlná, aby sme sa pri jej uvoľňovaní netrápili. Čepeľ musí byť dostatočne hrubá, aby sa neohýbala a nehrozilo jej zlomenie. Vhodné je, ak kov čepele prechádza celou rúčkou a čepeľ nie je v rúčke uchytaná iba krátkym trňom. Pozornosť musíme sústrediť aj na rúčku, ktorá musí do ruky „sadnúť“, aby sa v dlani nešmýkala. Predídeme tým zraneniu či presileniu ruky.

Nožíky (a nielen zatváracie) ponúkajú aj možnosť využitia ako píľky, otvárača, strihača, drôtu, pilníku, kompasu alebo majú v rúčke maličký úložný priestor na drobnosti v nůdzi. Tu je otázka, ako často tieto funkcie využijete, či neobmedzujú iné vlastnosti noža, alebo zbytočne nenavýšia jeho cenu.

Starostlivosť o nôž

Aby nám nôž dobre a dlho slúžil, musíme sa oň vedieť postarať. Nôž si udržujeme čistý, nabrúsený, po použití si ho umyjeme a utrieme do sucha a až následne po tom odložíme do puzdra. Predídeme tým vytváraniu plesní či hrdzaveniu.

Zakázané činnosti:

- Nôž v žiadnom prípade nenechávame ležať v tráve. Môže dôjsť k zraneniu, k jeho strate či hrdzaveniu a otupeniu.
- Nezapichujeme ho do zeme, tiež z vyššie uvedených dôvodov.
- Na otváranie konzervy slúži otvárač – nie nôž, nepoužívame ho ani ako páčidlo, alebo skrutkovač. Môže dôjsť k jeho zlomeniu (vylomieniu) a k vážnemu zraneniu.
- Nôž nehádzeme ani keď je v puzdre. Môže sa z neho vysunúť.
- Nepokúšajme sa prerezávať ani tenké drôtičky, hrozí zatupenie a vylomenie čepele.
- Nože nevystavujeme vysokým teplotám otvoreného ohňa. Určite si špekáčik neopekáme napichnutý na noži. Dôjde k jeho prehriatiu a k znehodnoteniu. Čepeľ sa prehreje a „zmäkne“, tzn. po nabrúsení sa rýchlo zatupí a môže sa aj ohnúť. Podobný problém môže nastať, keď nôž budeme brúsiť na elektrickej brúske dlhšiu dobu bez chladenia.
- Pri práci s nožom určite myslíme na to, čo robíme, aby sme pri rezaní neublížili sebe či kamarátovi.

Brúsenie noža

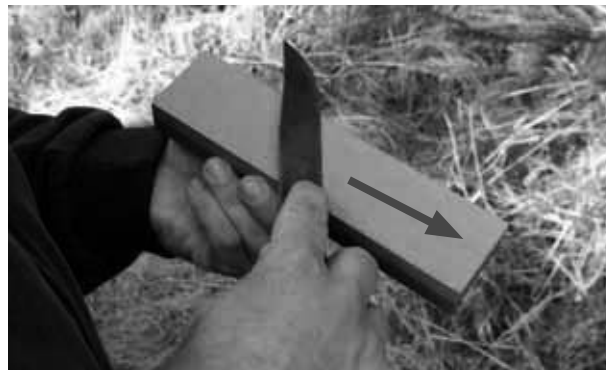
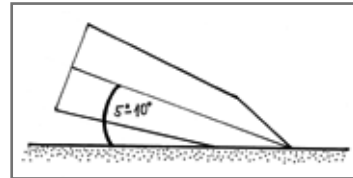
Ostrý nôž je vizitka dobrého skauta. A radcovia by mali ísť svojej družine príkladom, takže si ho musia udržiavať čistý a ostrý. Na brúsenie je možné použiť rôzne mechanické či elektrické brúsky, na trhu ich je množstvo druhov rôznych vzhľadov a kvality.

Pred začiatkom samotného brúsenia si brúsnym kameň namočíme do nádoby s vodou. Túto nádobu budeme mať celý čas pri sebe a v nej si budeme kameň a nôž pravidelne namáčať, aby sme z nich zmyli čiastočky, ktoré vznikajú pri brúsení. Mohli by nám zaniest drobné póry na kameni, ktorý by sme si tak navždy znehodnotili, lebo by už nebol drsný.

Nôž si najskôr umyjeme a potom si kameň chytíme do dlane tak, aby sme po jeho hornej strane mohli prechádzať s nožom bez toho, aby sme si poranili brušká na prstoch.

Nožom robíme pohyb po celom kameni, akoby sme z neho chceli zrezávať tenkú vrstvičku. Ak máme kratšiu čepeľ, nožom prejdeme od ruky k špičke (môžeme aj od špičky k rúčke, no počas brúsenia používame iba jeden spôsob) jedným ťahom. Ak je čepeľ dlhá, brúsime ju po jednotlivých úsekoch tiež šikmými pohybmi.

Po niekoľkých ťahoch čepeľ obraciame, aby sme rovnomerne (súmerne) nabrúsili obe strany. Veľmi dôležité je počas brúsenia dodržiavať správny uhol medzi čepeľou a brúsnym kameňom. Ten sa môže trochu líšiť od druhu čepele. Spravidla sa pohybuje od 5 do 10 stupňov.

Počas brúsenia si kontrolujeme ostrie, aby bolo nabrúsené súmerne a bez chýb. Ak máme kameň, ktorý má z jednej strany hrubšie (drsnejšie) zrno a z druhej jemnejšie, najskôr brúsime na hrubšom, na zrovnanie kazov na ostrí a hrubé nabrúsenie. Potom na jemnom dobrúsime a vyhladíme ostrie.

V žiadnom prípade nesmieme zabudnúť kameň aj nôž pravidelne oplachovať v pripravenej nádobe, aby sme ich zbavili nabrúsených čiastočiek. A na záver ich ešte treba dobre umyť.

SEKERA

Na táboroch je sekera priam nenahraditeľná (aj pracovný deň, snád na každom tábore, sa začína zaťaťím sekery do klátika, pod stožiarom), svoje úlohy si nájde aj na viacdňovej výprave. Vhod môže prísť aj na jednodňovej výprave, kde si chceme trénovať skautskú prax (napr. stavbu prístreškov) či pripraviť väčší oheň.

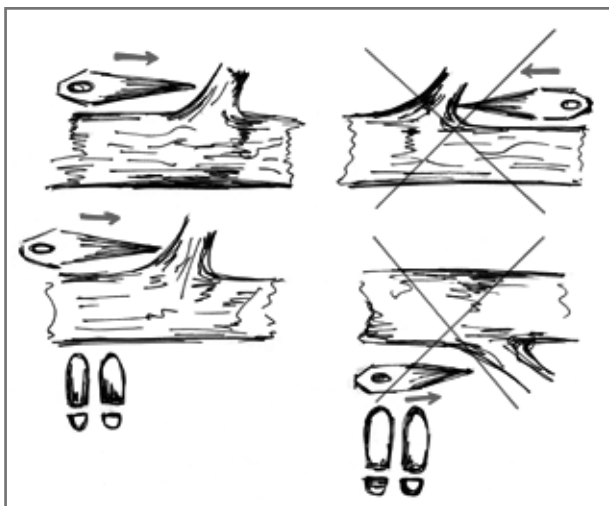
Keď si chceme zaobstarať sekeru, rovnako ako pri noži platí, že si musíme rozmyslieť, na čo a kde ju budeme používať. Na tábore je dobré mať viac univerzálnych jedno- a obojručných sekier. Tiež je dobré si zvážiť váhu sekery, práca s veľmi ľahkou alebo príliš ťažkou sekerou je zbytočne namáhavá. Je dobré myslieť aj na to, ktorá veková skupina bude nimi narábať. Na výpravách nám stačí menšia a ľahšia, ktorá nám nebude ťažká za prvou zákrutou.

- Porisko sekery môže byť s rôznych materiálov: kov, drevo, plast (posledné dva dobre tlmia nárazy).

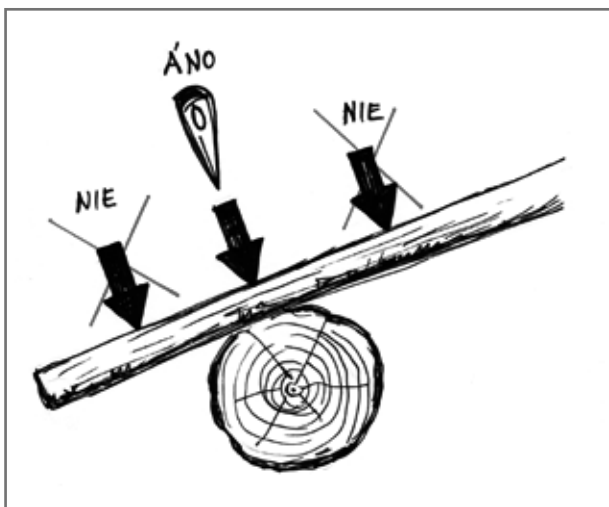
- Pri preprave sekier používajte ochranné obaly, ktoré sa dajú zakúpiť alebo si ich môžete vyrobiť. Ochránia ostrie, vás i okolitý materiál.
- Ak sme pracovali so sekerou vo vode (potoku), pred odložením ju dôkladne vysušíme.
- Pri skladovaní sekery vkladáme do ich obalov. Predtým ich však vyčistíme, vysušíme a môžeme ich natrieť olejom na ochranu pred koróziou.

Základy práce so sekerou

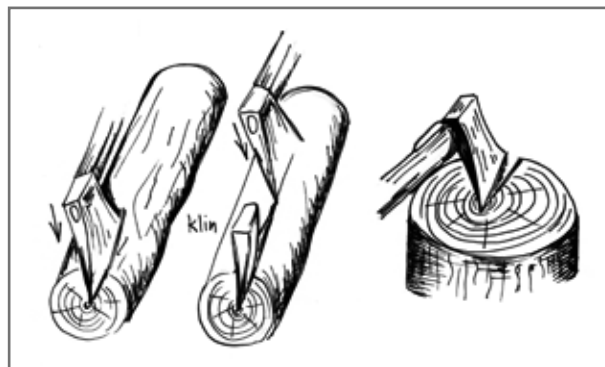
Pri osekávaní konárov stojíme tak, aby sme mali medzi odsekávaným konárom kmeň. Seky vedieme na konáre od uzemnenej časti, nie od vrcholca. Pri osekávaní si všimame, či sa kmeň neposúva po svahu, alebo nemá tendenciu otočiť sa, aby nás nepritlačil. A udržujeme si mierne rozkročený a stabilný postoj.

Menšie kmene a konáre presekávame tak, že si ich položíme kusom dreva. Sek vedieme šikmo na konár – na miesto, kde leží na podložke.

Dlhé polená štiepame po dĺžke. Seky vedieme na miesto, kde má drevo trhlinu a po jej rozšírení postupujeme ďalej, po dĺžke polena. Aby sa kmeň nezatváral, vbíjame do praskliny klíny, ktoré si môžeme vyrobiť aj z dreva. Na kovové klíny neudierame sekerou, nato sú určené štiepacie kladivá.

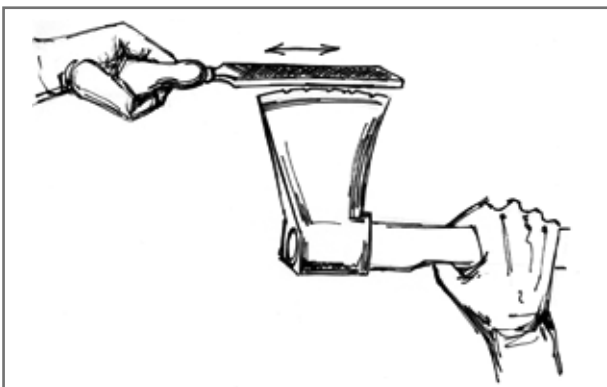
Krátke polienka rúbeme na podložke z väčšieho klátu. Poleno rúbeme na mieste, kde má trhlinu. Keď sa sekera do polienka zasekne, sekeru otočíme a udierame ňou po kláte, aby sa polienko rozštiepilo vlastnou váhou.

Zakázané činnosti

- Sekeru nenechávame ležať na zemi ani ju do zeme nezapichujeme a už vôbec nesekáme. Hrozí úraz, zatupenie ostria a jeho korózia. Keď sekáme strom nízko pri zemi, dbáme na to, aby sme ju neotupili o kamienky.
- Klince nevyťahujeme sekerou, pokiaľ nie je nato určená výrobcom. Sekeru nepoužívame na páčenie, porisko to nemusí vydržať.
- Porisko, ktoré sa kýva, okamžite zaistíme klinom, skrutkou alebo ho aspoň nůdzovo namočíme do vody, aby napučalo (zväčšilo objem). Inak môžeme seba alebo druhých vážne zraniť.
- Na sekeru neudierame puckou alebo kladivom, keď chceme štiepať klátiky, ani ňou nerozbíjame skaly.
- Sekera nie je na hádzanie.
- Vyvarujeme sa prehriatiu sekery pri brúsení, neukladáme ju blízko k ohňu ani ňou do ohňa nepicháme. Poškodí sa nám čepeľ, ale sálavým teplom sa rozsuší aj porisko.

Brúsenie sekery

Na brúsenie sekier tiež existujú rôzne mechanické a elektrické brúsky. Na tábore sa nám však zide brúsenie pomocou pilníka a brúsneho kameňa. Keďže čepeľ sekery je hrubšia a tvrdšia, je dobré na začiatku použiť pilník a ním si hrubšo upraviť ostrie. Ak vidíme pri pohľade z boku na ostrí zúbky (vyštrbenia od klinov a skaliek), tieto zrovnáme pohybom pilníka kolmo na ostrie.

Potom pilníkom sťahujeme nerovnosti z bokov. Pohybujeme pilníkom hore-dolu a takto zrovnáme vyštrbenia a zároveň sekeru nahrubo naostríme.

Potom pokračujeme brúsnym kameňom krúživými pohybmi od nosa k päte čepele. Tu platí, že kameň aj sekeru si musíme pravidelne oplachovať v nádobe s vodou, inak by sme brúsnym kameňom znehodnotili. Uhol medzi čepeľou a brúsnym kameňom udržujeme na 15 – 20 stupňoch.

Ak je čepeľ sekery príliš tvrdá, použijeme kotúčovú brúsku. Kotúč sa musí otáčať proti ostriu. Pritláčame veľmi zľahka, aby sme neobrusili viac, ako chceme, ale aj ostrie zbytočne neprehrievajú. Veľký pozor si však treba dávať na znehodnotenie sekery prehriatím (sfarbí sa do modra alebo oranžova), ostane mäkká a nebude držať ostrosť, teda si ju musíme pravidelne chladíť.

Na kvalitné nabrúsenie sekery (rovnako aj noža) nám bude potrebné trochu cviku, no výsledok nás určite poteší. Veľmi poškodenú sekeru ale nevyhadzujte. Kováč dokáže takúto sekeru prekuť, zakaliť a bude ako nová.

ZAKLADANIE OHŇA A DRUHY OHŇOV

Oheň je pre skautov fascinujúci živel, ktorý máme späť s naším sľubom, slávnostnými táborákmi, odovzdávaním ocenení, ale aj s úplne bežnými situáciami, keď si sušíme mokré odev, pripravujeme stravu alebo sa ohrievame, keď sme premrzli do kosti počas zimnej výpravy. Aby si ho členovia našich družín ale dokázali založiť vždy, keď potrebujú, musia oheň spoznať (aj jeho nebezpečnú silu) a cvičiť sa v jeho zakladaní. Ako asi pri všetkom v skautskej praxi aj tu sa dá stále zdokonaľovať. Aby sme zvýšili šance svojej družiny na úspešné a rýchle založenie ohňa, je dobré ich to naučiť.

Čo využívať na jeho rozloženie ohňa

Na rozloženie ohňa môžeme priamo v prírode nájsť množstvo materiálu. Skauti určite vedia, že dobrým podpaľacom je brezová kôra, ktorá je známa tým, že horí aj mokrá. Z ďalších materiálov možno využiť trs suchej trávy, suché, hlavne smrekové konáriky, ktoré sa nedotýkajú zeme, živicu z kôry stromov, suché seno a slamu, lišajníky, suché spráchnivené drevo, stružliny zo spodných konárov borovice, triesky ihličnanov, narezané polienko z ihličnanov (tzv. ježko), vyschnuté drevokazné huby ap. Výborné podpaľace si môžeme nosiť v KPZ-tke aj z domu napr. vatové tampóny (môžu sa napustiť parafínom), liehové podpaľace, špagát z prírodných materiálov a papier. Na zapálenie je vhodné nosiť si krbové zápalky namiesto klasických a kresadlo, ak nám zápalky zvlhnú. Ale samozrejme „iskru“ možno získať pomocou lupy, ďalekohľadu, okuliarov (s dioptriami +), trením driev, z nárazov kamienkami, ale aj tužkových bateriek, obalu zo žuvačiek a iných vecí, ktoré vás prax a pokusy naučia.

Aké drevo na oheň prikladať a v akom poradí?

Podpaľace a konáriky nenahádzame na seba len tak. Musíme zachovať postupnosť, s akou sa bude oheň najlepšie zapalovať. To znamená, že začneme s podpalom (s

práchnom, brezovou kôrou...), následne nad to do tvaru pyramídy (je to dôležité pre umožnenie správneho prístupu vzduchu) ukladáme tenké suché konáriky, potom hrubšie a po rozhorení smelo prikladáme palivové drevo. Ale aj pri konárikoch a polienkach je dôležitá postupnosť, keďže drevo rôznych stromov má rôzne vlastnosti horenia. Ideálne je začať prikladať drevo ihličnanov (smrek, smrekovec, borovica). Ich drevo obsahuje množstvo živice, takže sa rýchlo vznieti. S tým ale súvisí, že zakrátko zhoria a majú menšiu výhrevnosť.

Z listnatých stromov sa dobre zapaluje breza, agát, javor, keďže horia aj mokré.

Na zvýšenie výhrevnosti a dlhotrvajúce horenie je skvelý dub, buk, hrab, javor, čerešňa, brest, breza, jelša.

Naopak úplne nevhodné ako palivo je pagaštan, lipa, topoľ, vŕba, baza, osika pre vysokú dymivosť a posledná menovaná hádže pri horení iskry nebezpečné pre oblečenie, spacáky ap.

Dôležitou zásadou je, že na oheň prikladáme suché drevo. Snažíme sa používať ešte stojace stromy a suché konáre zo stojacich stromov. Z týchto voda stečie, aj keď prší, na rozdiel už od spadnutých, ktoré pijú vlhkosť aj zo zeme a následne zahnívajú (na ohni dymia).

Bezpečnostné zásady pri zakladaní ohňa

Vždy pamätajte na porekadlo: „*Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán.*“ Bezpečnosť pri ohni nikdy nepodceňujte, môže to mať následky na majetku, prírode a ľudských životoch.

- Oheň sa snažíme zakladať na miestach nato určených, kde sú zriadené ohniská. Toto hlavne platí v národných parkoch, chránených krajinných oblastiach, prírodných rezerváciách, prírodných pamiatkach, chránených areáloch ap. Tu je zakladanie ohňa všade, okrem týchto vyhradených ohnísk, prísne zakázané. Pozor, aj v lese, ktorý máme „za domom“, platí 1. stupeň ochrany prírody. Vo vyššie spomenutých platí 2. až 5. stupeň ochrany.
- Keď chceme v prírode spraviť oheň a nenašli sme vyhradené ohnisko, miesto na jeho založenie si dobre zvážme, aby sme minimalizovali riziká.
- Nikdy ohne nezakladáme v čase dlhotrvajúcich suchých období, v blízkosti stohov slamy, balíkov sena, na lúke, kde je stará suchá tráva, pri veľkom vetre...
- Miesto, kde plánujeme oheň, nesmie byť v blízkosti stromov, aby sa im nepoškodili korene, aby neobhoreli konáre a listy (nevznietil sa celý strom), ale aj aby vietor nezavial iskry pod stromy, kde zvyčajne býva napadané suché lístie, ihličie a konáre.
- Ideálne je miesto, kde budeme pre ohnisko vyberať mačiny s trávou a tie zanesieme do tieňa, aby nevyšchli. Budúce ohnisko následne obložíme kameňmi (nie z potoka, tie od horúčavy praskajú a odletujú z nich nebezpečné čiastočky) a v bezprostrednom

okolí (asi 2 – 3 metre) vyčistíme plochu od suchého lístia, konárikov, suchej trávy.

- Ohnisko nikdy nenechávame bez dozoru!
- Oheň prispôbime svojim potrebám. Nerobíme ho zbytočne veľký, nezvyšujeme riziko a nepreceňujeme svoje schopnosti.
- Pri odchode ohnisko zalejeme dostatočným množstvom vody (radšej viac ako menej, ani zem nesmie byť horúca), uložíme mačiny naspäť a aj tie zalejeme, aby sa tráva zregenerovala. Aj kamene od ohniska zalejeme, až potom ich odnesieme.

Druhy ohňov

Slávnostné ohne

Pagoda je zrejme najpoužívanejší slávnostný oheň na našich táboroch. Stavia sa väčšinou z celých (neštiepaných) polien, ktoré na mieste, kde dosadne ďalšie poschodie, zakrešeme. Zabrániame tým ich neželanému posúvaniu. Polená sú smerom nahor kratšie a tenšie. Do vnútra celej pagody ukladáme nalámané a natlačené raždie. Zabezpečíme tým rýchle vznietenie, krásny, vysoký plameň a istotu, že sa chytia aj hrubé polená.

Pyramída má menej reprezentatívny vzhľad ako pagoda či hranica. No jej veľkou výhodou je menšia spotreba dreva a tým pádom aj jej rýchlejšie postavenie. Do pomyselného stredu budúcej pyramídy umiestnime suché raždie, ktoré obložíme polenami (môžeme použiť aj štiepané). Postupne prikladáme hrubšie a nakoniec spravíme posledný „obal“ s rovnako hrubými a dlhými polenami, ktoré si pekne rozložíme, aby vznikla uhladená pyramída.

Hranica slúži k dlhému potešeniu so slávnostného ohňa, keďže horí najdlhšie. Má pôdorys štvorca, v ktorom je v strede zatlčený kôl (vytvára nám komín). Najspodnejšie poschodia sú vyplnené iba raždím, do vyšších pridávame rozštiepané polená, ich počet sa zvyšuje a posledné poschodie je úplne

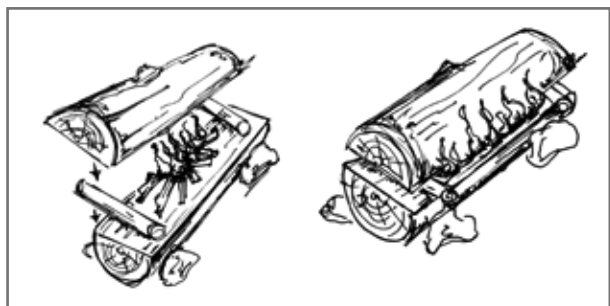
uzavreté neštiepanými polenami. Ako polená pribúdajú, raždiavkladáme menej av horných častiach sú už iba polená. Niektoré oddiely však stredový kôl nepoužívajú a ani nekladajú do poschodí naštiepané polená. Ich hranicu tvoria polená rovnakej hrúbky a dĺžky naukladané na seba, vytvárajúce akúsi „kocku“.

Úžitkové ohne

Strážny oheň je úplne jednoduchý ohník, ktorého plameň je zvyčajne živý tromi až štyrmi polienkami. Ako polienka postupne dohorievajú, tak ich k sebe posúvame. Tým si regulujeme aj intenzitu horenia. Ak máme v strede málo uhlíkov alebo chceme krátkodobo zvýšiť plameň, stačí do stredu pridať suché raždie či triesky. Výhodou strážneho ohňa je, že si vystačíme s menším množstvom dreva a pri ohni nie sme príliš viditeľní ani príliš nedymí (lebo horí uhlíkmi) a nemusíme sa obťažovať neustálym prikľadaním. Práve preto je často využívaný nočnými hliadkami: odtiaľ je samozrejme odvodené aj jeho pomenovanie. Výhodou je aj to, že polená môžu byť neštandardne dlhé, preto nemusíme toľko píliť.

Francúzsky oheň je ďalší oheň využívaný nočnými hliadkami, keďže vydáva malý plameň, málo dymu (nedráždi oči), nehádza iskry (neohrozuje spacáky a oblečenie), vydrží horieť niekoľko hodín a na jeho prípravu spotrebujeme minimum dreva. Základ tvorí cez pol metra dlhé smrekové poleno, ktoré cez poly rozštípieme. Jednu polovicu položíme rozštiepenou plochou nahor a oblú časť, ktorá je na zemi, zaistíme z boku kúskami dreva alebo kameňmi, aby sa neprevracalo. Potom na poleno založíme ohník, ktorý keď vytvorí uhlíky, môžeme prikryť druhou polkou polena. Predtým však na konce polena položíme dve polienka hrubé 3 – 4 cm. Tieto zabezpečia, aby sa k uhlíkom dostával vzduch a poleno správne vyhárlo. Hrúbkou polienok sa dá regulovať aj rýchlosť horenia.

Oheň na podložke nám umožňuje využívať všetky výhody ohňa, aj keď je okolo sneh či mokrá tráva. V podstate ide o klasický oheň, ktorý sme si založili na podložke vytvorenej z celých alebo rozštiepaných polien. Ak je možnosť, môžeme dať na polená vrstvu zeminy, aby polená neprehoreli.

Oheň so závetrím (Kanadský) je vlastne oheň na podložke, ku ktorému sme zabili šikmo do zeme dve dlhšie polená a na ne sme naukladali naležato kratšie, ktoré nám vytvorili zásteru. Polená tvoriace závetrie nám takto aj preschnú. Ako závetrie (napr. ak je zem zamrznutá a nemôžeme ich zaraziť) nám môže slúžiť aj stena vytvorená z kameňov, väčší klát, vývrat...

UZLY

Pre potreby družinového života sa najčastejšie využíva týchto 6 základných uzlov. Ak sa ich naši členovia v družine naučia, môžu si pomocou nich vyriešiť množstvo väčších či menších táborníckych problémov. A ich precvičovanie a učenie nám umožní zorganizovať si súťaže či hry, vďaka ktorým si uzly zapamätáme na dlhé roky.

Ambulančná spojka je asi najznámejší a najpoužívanejší uzol, ktorým môžeme spájať laná rovnakej hrúbky. Môžeme pomocou neho uväzovať aj obväz, keďže je plochý a netlačí tak silno (odtiaľ pochádza jeho pomenovanie). No pri veľkom zaťažení nie je úplne spoľahlivý a tiež sa ťažko rozväzuje.

Pomocou **škótovej spojky** môžeme spájať laná nielen rovnakej, ale aj rozdielnej hrúbky. Čím je však rozdiel v lanách väčší, tým je menej pevná. Z hrubšieho lana vždy robíme iba ohyb a tenšie ním prepletieme. Výhodou je, že sa ľahko rozpletá a tiež ňou môžeme uväzovať roh cely či plachty.

Rybárskou spojkou spájame rovnako hrubé laná. Výhodou je, že vytvára pomerne silný spoj, ktorý drží aj mokré laná. Na položených lanách si najskôr spravíme oká (slučky), ktoré následne zatiahneme k sebe. Tým získame pevný spoj, ktorý však môžeme neskôr ľahko roztiahnuť a rozviazať.

Ako názov napovedá, **lodná slučka** sa používala v námorníctve na uväzovanie člnov o mólo. Lodnou slučkou upevníme lano o žrd' či strom. Začínajú a končia sa ňou krížové väzby pri viazaných stavbách. Môže sa uväzovať dvomi spôsobmi: o strom či vysoký stĺp ju prevliekame a na nízky kôl ju nahadzujeme. Pozor, pri prerušovanom namáhaní pod rôznymi uhlami môže preklzávať (obzvlášť keď je uviazaná o hranol), vtedy ju istíme ďalšou slučkou.

Osmičkový uzol slúži na to, aby nám koniec lana nevyklzol z ruky. Horolezci používajú jeho obdobu – osmičkové pútko na upevnenie sedačky alebo postroja (to znamená, že je spoľahlivé). Po silnom namáhaní je ťažšie ho rozviazať.

Z názvu **skracovačka** jasne vyplýva, že sa používa na skrátenie lán, aby sme ich nemuseli rezať. Pozor, pri uvoľňovaní napätia sa môže rozviazať. Tomu sa môžeme vyhnúť spravením dvoch slučiek pri sebe. Ak potrebujeme lano skrátiť o viac metrov, navinieme si ho o požadovanú vzdialenosť a potom okolo neho na koncoch urobíme slučky.

Používaním týchto uzlov v praxi zistíme, že majú množstvo vylepšení a obmien. Musíme sa vyhýbať ich namáhaniu cez ostrú hranu, lebo by sa narušili a následne predrali. Rozpletaniu lán zabránime omotaním ich koncov tenkými povrázkami. Konce syntetických uzlovačiek a lán si opálime nad sviečkou. Roztavený koniec si následne stlačíme a vytvarujeme do polgule.

Laná, špagáty či uzlovačky nikdy neodkladáme mokré či na vlhkú zem. Mohli by nám splsnivieť. Ideálne je si ich očistiť, skrútiť a potom zavesiť v oddielovom sklade na hák, aby sa vetrali a preschli.

ORIENTÁCIA V TERÉNE, PRÁCA S MAPOU A BUZOLOU

Keď Indiáni zabúdili, používali toto príslovie: „Nestratil si sa ty, stratilo sa tvoje tee-pee.“ Napriek tomu, že toto príslovie vzniklo pred stovkami rokov, platí aj dnes. Hovorí nám, že máme zachovať chladnú hlavu, upokojiť sa a začať triezvo uvažovať. Aby sme minimalizovali riziko zabudenia, je dobré naučiť sa orientovať v prírode a pracovať s mapou a kompasom, všímať si okolie a poznať prírodné zákonitosti.

Úspešná výprava sa začína už doma týmito bodmi:

- **Naplánovaním si reálnej trasy** (cieľa), ktorú zvládnu všetci členovia družiny. K tomu nám pomôžu práve mapy, ktoré mávajú vyznačený čas, za ktorý možno turistickú trasu prejsť. V čase snehovej pokrývky sa tento čas môže aj niekoľkonásobne predĺžiť, pričom v zime je deň kratší. Pri plánovaní, ale aj v teréne, nepreceňujme svoje sily a nepodceňujme silu prírody.
- **Správnym zbalením**, teda primerané oblečenie a obuv k ročnému obdobiu, nadmorskej výške, dĺžke a náročnosti výpravy. Pamätajme na to, že v horách sa počasie rýchlo mení a teplota vzduchu každých 100 výškových metrov klesá o cca 1 °C. Pribalme si rezervné oblečenie, keď sa pri výstupe spotíme alebo zmokneme. Obujme si osvedčené topánky, nie nové,

ktoré nám spôsobia otlaky. Energiu nám dodá správna strava, dostatok vhodných tekutín (nie sladené, po ktorých sme ešte smädnejší). No a podľa náročnosti a dĺžky našej výpravy mapu, kompas, lekárničku pre družinu, čelovku, nôž, sekerku, KPZ, kvalitný spacák a stan (celtu), karimatku, zápalky, nabitý mobil, písťalku, radcovský zápisník.

- Nezabudnúť doma a **vodcovi** oznámiť trasu, cieľ túry a predpokladaný čas návratu. A samozrejme sa plánu držať.

Práca s mapou

Na „objavné“ výpravy s družinou je ideálne ísť s mapou. Budeme pri sebe mať obraz celého okolia, so všetkými prírodnými a civilizačnými objektmi, cestami, turistickým značením ap. Vďaka tomu, že máme pri sebe mapu, môžeme v prípade potreby vyhľadať novú trasu alebo cieľ, ale zároveň seba aj členov učíme s ňou pracovať.

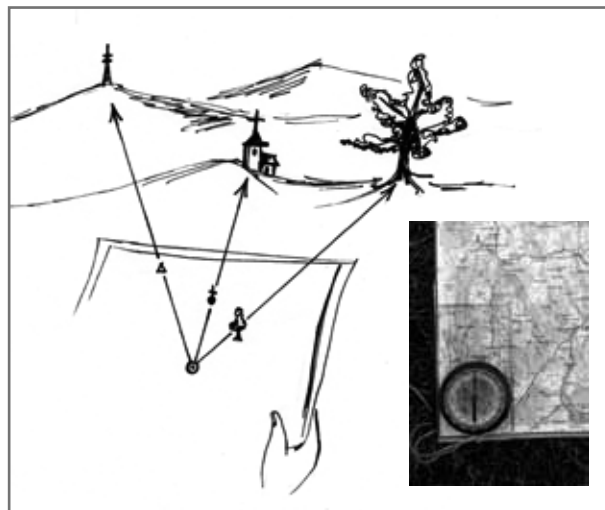
Mapa je vlastne zmenšený rovinný obraz zeme. Zmenšenie je udávané mierkou mapy. Turistické mapy sú väčšinou zmenšené v pomere 1:50 000 alebo 1:25 000. To znamená, že ak na mape s mierkou 1:50 000 nameriame vzdialenosť 1 cm, v skutočnej krajine je táto vzdialenosť 50 000 cm. Po prepočítaní na metre je to 500 metrov (0,5 km). Pozor, táto vzdialenosť je „vzdušnou“ čiarou medzi dvoma bodmi (objektmi), pri skutočnom pochode ešte musíme prekonávať terénne prevýšenie, ktorého náročnosť nám zobrazuje hustota vrstevníc. Vrstevnice sú myslené čiary, ktoré spájajú body s rovnakou nadmorskou výškou. Vďaka nim si dokážeme na dvojrozmernej mape predstaviť skutočný trojrozmerný obraz krajiny. Výhodou turistických máp je, že k nim býva často priložená (alebo na druhej strane mapy vytlačená) textová časť, v ktorej si prečítame informácie o území (obci, hrade, vrchu, priehrade, múzeách), kde sa nachádzame. Táto textová príloha nám môže byť vhodným návodom pre vyhľadávanie cieľov družinových výprav.

Zorientovanie mapy

Aby nám mapa naozaj dobre poslúžila, musíme si ju zorientovať. To znamená: sever na mape musí smerovať na sever aj v reálnej krajine. Na turistických mapách je horný okraj mapy totožný so severom. Na ľavom okraji je západ, na pravom východ a na spodnom juh. Pozor, na rôznych maľovaných informačných tabuliach to tak nemusí byť, tie môžu byť orientované v smere nášho pohľadu.

Zorientovať mapu je možné aj bez kompasu, no musíme si v krajine nájsť aspoň 2 – 3 objekty (vysielač, zručaninu, kaplnku, most...), ktoré následne spoľahlivo nájdeme na mape a budeme vedieť podľa nich určiť našu polohu

a zároveň smer, ktorým je v krajine sever. Všímame si ich vzdialenosti a uhly od nás a od seba navzájom. Potom si na mape vedieme myslené čiary (alebo si položíme rovné stebľá trávy) od objektov v približných uhloch, v akých sú v skutočnosti, a v priesečníku týchto čiar je naša poloha.

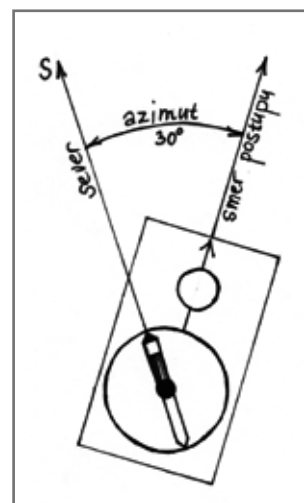

Na takéto určenie polohy však potrebujeme dostatočný rozhľad. Ak ho nemáme alebo chceme mapu zorientovať presne, použijeme kompas (buzolu). Ten si položíme rovnobežne na okraj mapy (a zároveň čo najviac vodorovne) a následne s mapou jemne pootáčame, až kým strelka nebude smerovať na sever a zároveň bude rovnobežná s okrajom mapy či poludníkmi – teraz je mapa zorientovaná. Kompas musíme pri otáčaní stále držať rovnobežne na okraji. Respektíve, ak máme buzolu s priehľadnou podložkou (dnom), túto si môžeme položiť kdekoľvek na mapu a držíme poludníky (čiary vedúce zo severu na juh) na mape rovnobežne s tzv. poludníkovými čiarami na tomto priehľadnom dne.

Azimut

Pri pohybe v neprehľadnom teréne alebo bez turistického značenia nám veľkú pomoc môže poskytnúť schopnosť určiť si azimut. Azimut je uhol medzi priamkou vedenou na bod, kde sa chceme dostať (pochodovým smerom), a severom.

Meria sa v smere pohybu ručičiek na hodinách od 0° po 360°. Kompas či buzolu musíš mať v čo najviac vodorovnej

polohe, k tomu pomáha vzduchová bublina, ktorá je vo väčšine zariadení. Azimut si určíme tak, že strelka bude smerovať na sever a zámerná os (alebo cielik a muška) nám smeruje na bod, ku ktorému sa chceme dostať. Na uhlovej stupnici čo najpresnejšie prečítame hodnotu (v stupňoch), ktorá je v smere zámernej osi. Táto hodnota je náš azimut. Azimut si podobne určíme aj na mape. A potom sa k tomuto objektu vydáme podľa neho. Ak si to terén vyžaduje, určíme niekoľko bodov a potom podľa azimutov postupujeme od jedného k druhému postupne k cieľu.

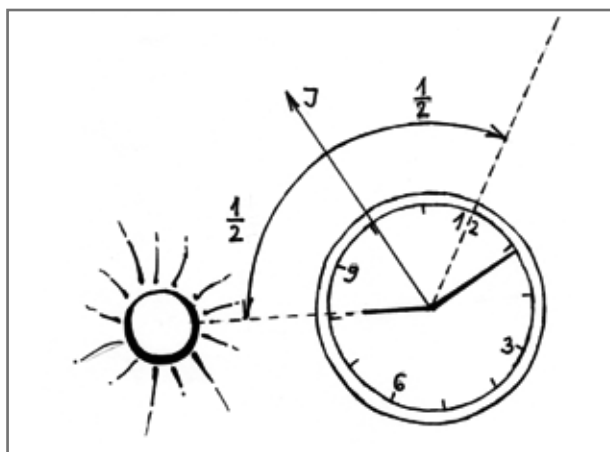
Buzoly a kompasy máme na trhu v rôznych vyhotoveniach, ktorých obsluhu si však rýchlo osvojíme. Pri ich kúpe sa orientujeme nielen podľa ceny, ale aj odolnosti, zrozumiteľnosti pre členov a vhodnosti pre prácu s mapou.

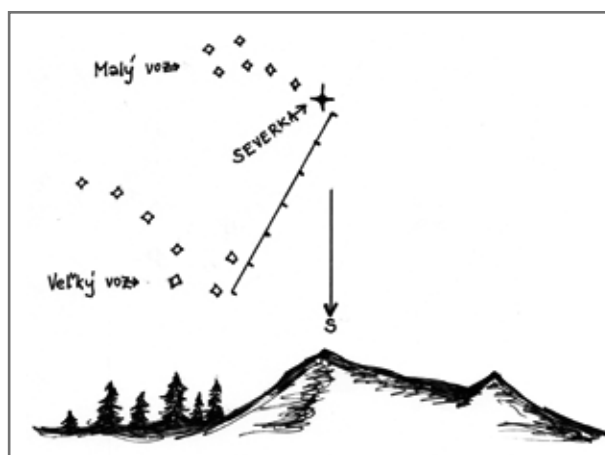
Ani buzoly však nemusia vždy ukazovať na sever. Strelku môže ovplyvniť elektrické vedenie, búrka, väčšie kovové súčasti nášho vybavenia (oblečenia), magnet, silný elektromotor, veľké ložiská rudy v zemi.

Určovanie svetových strán bez kompasu

Určovať svetové strany sa dá aj bez kompasu, ideálne je však použiť viacero spôsobov, aby sme získali väčšiu istotu.

- Keď máme slnečný deň, určíme svetové strany pomocou slnka a ručičkových hodínok. Malú ručičku namierime na slnko (hodinky sa snažíme držať vodorovne). Stredom uhla, ktorý vytvorí malá ručička a dvanásťka, vedieme myšlienú čiaru a táto nám smeruje na juh. Cez letný čas sú hodiny posunuté o hodinu dopredu, preto volíme uhol medzi 13-tou hodinou a malou ručičkou.
- Na juh smeruje aj náš tieň, cez zimu o dvanástej hodine a počas letného času o trinástej.
- Na nočnej oblohe nám sever ukazuje Polárka. Spoľahlivo ju nájdeme päťnásobným predĺžením vzdialenosti dvoch posledných „kolies“ veľkého voza smerom nahor.

- V prírode máme niekoľko ukazovateľov svetových strán. Mraveniská majú severozápadnú stranu najstrmšiu a južná klesá mierne. Prípadne zo severu sa mravenisko opiera o strom či kameň.
- Samostatne stojace stromy majú zo severozápadu kratšie a viac polámané konáre a naopak z juhu sú najdlhšie.
- Pne po takýchto stromoch majú letokruhy na severozápade najhustejšie.
- Osamotené stromy a kamene majú severozápadnú stranu porastenú lišajníkmi.
- Sneh sa udrží na severných svahoch dlhšie ako na južných.
- Úle majú výletové otvory na juh.
- Vinice bývajú na južne orientovaných svahoch.
- Kostoly mávajú oltáre na východnej strane a hlavný vchod na západnej.

Turistické značenie

Turistické označenie má na Slovensku tradíciu od roku 1874 a dnešných viac ako 11 000 km značených trás nám umožňuje s družinou spoznávať našu krajinu s minimalizovaným rizikom zablúdenia. Značenie má rôzne farby a tvary, ale aj rozdielnu náročnosť a dĺžku.

Poznáme **pásové značky**, ktoré majú tvar štvorca o veľkosti 10×10 cm. Sú tvorené tromi pozdĺžnymi pruhmi, pričom horný a spodný je biely a stredný je farebný. Môže byť v štyroch farbách:

- červená farba označuje trasy hrebeňové, s dĺžkou aj niekoľko desiatok až stoviek kilometrov.
- modrou sú značené diaľkové trasy spájajúce dôležité východiská s významnými cieľmi.
- zelenou sa značia prístupové cesty k turisticky zaujímavým cieľom.
- žltou farbou sa značia prepojenia medzi trasami iných farieb.

Čo ak predsa zabľúdime?

Ak napriek všetkému, čo sme sa doteraz naučili, zabľúdime, podstatné je nepodľahnúť strachu (napriek tomu, že sme zodpovední za celú družinu). Uvedomme si, že sme zabľúdili v strednej Európe a skôr či neskôr prídeme k ľudským obydliam, alebo na signál mobilného operátora. Každopádne keď zídeme z cesty, nemusíme hneď všetkých obvolať (pokiaľ nie sme zranení). Skúsime vyhľadať nejakú cestu, ktorá smeruje do údolia. Vyberáme si cesty, ktoré sú používané (vyjazdené, širšie). Občas sa zastavíme a načúvame, či nepočujeme vlak, autá, hluk motorovej píly, štekot psov alebo iné domáce zvieratá, alebo nevidíme dym, v noci svetlá áut, alebo dedín. Tiež potoky nás dovedú k obydliam.

Ak je snehová pokrývka, vraciame sa po vlastných stopách, pokiaľ nefúka silný vietor, ktorý by ich zafúkal.

Pokiaľ máme so sebou kompas, môžeme si zvoliť azimut a pokračovať po ňom (samozrejme pravidelne si ho kontrolujeme). Pri pochode si všimame prípadné prírodné ukazovatele svetových strán. Hlavne sa podľa možnosti držíme pokope a nerozchádzame sa. Ak je tmavá noc, zväzme, či je bezpečné pokračovať ďalej, zvlášť ak nemáme baterku alebo ich máme málo. Pokiaľ vieme založiť oheň či postaviť prístrešok, urobme to a v ceste pokračujeme ráno.

PRESPANIE V PRÍRODE

Výber miesta je základ dobrého a bezpečného spánku. Spravidla si vyberáme miesto orientované na juh či východ, chránené od severu a západu pred vetrom. Chránení môžeme byť lesom, terénnou prekážkou, kamenným múrom ap. Dostatok dreva na kúrenie nám tiež prídde vhod.

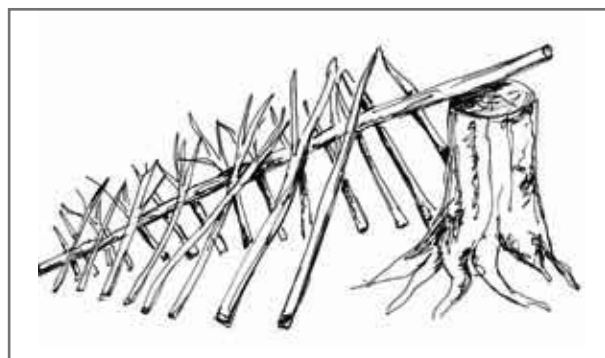
- Je dobré byť pri zdroji vody, no nie príliš blízko, lebo nám môže hroziť zaplavenie potokom v prípade búrky, hlavne na ostrovčekoch, ktoré potoky vytvárajú. Pri potôčiku je tiež podstatne chladnejšie (inverzia) ako pár výškových metrov nad ním.
- Vyhnime sa podmočeným plochám (rastie tam vyššia ostrá tráva).

- Vyvarujeme sa osamoteným stromom (nebezpečenstvo úderu blesku) a suchým stromom, z ktorých môžu padať konáre.
- Na vrcholoch kopcov nás vyfúka silný vietor, preto je vhodnejšie spať nižšie na záveternej strane.
- Prespávať sa neoplatí v blízkosti ľudských ciest ani zvieracích chodníkov. Nemusíme sa vyspať a hrozia zranenia.
- Pokiaľ plánujeme stanovať či bivakovať dlhšie, oplatí sa mať povolenie od majiteľa pozemku.
- Stanovanie a táborenie v chránenej krajinskej oblasti, národnom parku, chránenom areáli, prírodnej rezervácii a prírodnej pamiatke je zakázané, ak tam nie je na to vymedzený priestor.

Stavba prístrešku

Pokiaľ sme vybavení stanom, stavba bude otázkou niekoľkých minút. Ak nie, bude to náročnejšie a je potrebné počítať možno aj s niekoľkými hodinami na stavbu. Záleží to na našom vybavení, schopnostiach, počte a krajine. Kvalitne zhotovený prístrešok ochráni pred vetrom, dažďom a snehom. Môže byť našou záchranou pred nebezpečným podchladením, ktoré sa môže dostaviť po premoknutí pri nízkych teplotách a to nielen v zimnom období. Pri stavbe prístrešku sa snažíme čo najviac využívať terén, vývraty, hrubé klaty na zemi, stromy, balvany. Tieto terénne nerovnosti nám poskytnú jednu pevnú stenu, ochranu pred vetrom a umožnia uchytenie konštrukcie.

- Najskôr si postavíme konštrukciu z hrubších konárov, na ne uložíme tenšie, ktoré nám budú slúžiť ako opora pre strešnú krytinu z ihličnatých alebo listnatých konárov. V zimnom období alebo ak nemáme po ruke ihličnany, musíme strechu vybudovať z tenkých konárikov, na ktoré upevníme dlhú trávu, kôru, machy či nahádzeme suché lístie, alebo sneh.

- Pri silnom vetre si musíme aj strešnú krytinu zaťažiť ťažšími konármi. Snažíme sa, aby strecha bola čo najhrubšia, aby bola čo najmenej premokavá a poskytovala aj tepelnú izoláciu.

18. Otázky a modelové situácie na radcovské skúšky

NOSNÉ TÉMY:

- 1) **DRUŽINOVÝ DUCH** – budovanie družinového ducha, družina ako tím, insígnie, funkcie, tradície, rituály, družinová výbava, spoločné zážitky a dobrodružstvo.
- 2) **DRUŽINOVKA** – štruktúra družinovky, plán, priebeh, vyhodnotenie, netradičné družinovky, krivka pozornosti, improvizácia.
- 3) **VÝCHOVNÝ SYSTÉM** – programová ponuka pre vlčatá, skautov a rangerov, 6 oblastí rozvoja.

OSTATNÉ TÉMY:

- 1) **Osobnosť radcu a jeho životný štýl** – poslanie radcu, rola v oddiele, prezentácia na verejnosti, vzor, ideálny radca, radcovský zápisník.
- 2) **Komunikácia** – komunikácia navonok (rodičia, sociálne siete, verejnosť), s oddielovým vodcom, s členmi družiny.
- 3) **Začlenenie nováčika** – odkiaľ zháňať nových členov, ako pripraviť družinu na príchod nováčika, ako sa k nováčikovi správať.
- 4) **Motivácia** – motivácia členov, odmeny a tresty, ocenenia a vyznamenania, bodovanie v družine.
- 5) **Družinový systém** – pôvod, ciele, význam, postavenie družiny v oddiele, piliere (družiny, radca, podpora oddielu), podmienky fungovania.
- 6) **Základy vývinovej psychológie** – charakteristika vlčat, včielok, skautov, skautiek, deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
- 7) **Tvorba družinového programu** – tvorba aktivity, ciele aktivít, druhy aktivít, leitmotív, libreto, symbolický rámec, aktivitové karty.
- 8) **Celoročná činnosť družiny** – výlety, výpravy, ročné obdobia a plánovanie, mokrý program, vlastný ročný plán.
- 9) **Bezpečnosť a krízové situácie** – bezpečnosť pri aktivitách v klubovni, v prírode, pri vodných aktivitách, preprava hromadnou dopravou, čo robiť v krízových situáciách.
- 10) **Piliere skautingu** – poslanie, princípy, výchovná metóda, využitie pri práci s družinou.

- 11) **História svetového skautingu** – Seton, Baden-Powell, dievčenský skauting, význam poznania histórie.
- 12) **História skautingu na Slovensku** – Svojsík, skauting na území dnešného Slovenska, zákazy skautingu, Deň zamyslenia/Deň sesterstva, význam poznania histórie.
- 13) **Skautská symbolika** – ľalia, pozdrav, hymna, sv. Juraj...
- 14) **Rovnošata** – pôvod, šatky, nášivky a odznaky, nosenie...
- 15) **Štruktúra organizácie** – miestna, regionálna, národná úroveň, WOSM, WAGGGS.
- 16) **Duchovno v skautingu** – duchovný rozmer a práca s ním, duchovné aktivity v družine, tvorba duchovných aktivít.
- 17) **Vzdelávací systém** – hodnoty v Slovenskom skautingu, insígnie, možnosti vzdelávania pre radcov, globálne vzdelávanie.
- 18) **Skautská prax** – život v prírode (orientácia, výber miesta na prespanie, správanie sa v prírode), práca s náradím, ohne, uzly, význam v živote družiny.

MODELOVÉ SITUÁCIE:

- 1) Dvaja veľmi výrazní členovia tvojej družiny neustále meškajú na družinovky. Vždy keď prídu, narušia chod celého programu. Začína sa stávať, že aj ostatní prichádzajú 10 – 15 minút po začiatku družinovky.
- 2) Ste na celodennom družinovom výlete, stúpate na vrchol a chýba vám už len kúsok na jeho dosiahnutie. Vidíš však, že sa blíži veľká búrka. Deti však chcú ísť napriek tomu hore. Čo urobíš?
- 3) Na družinovke sa pohádali a pobili dvaja členovia. Jednému tečie krv z nosa a obaja stále na seba kričia.
- 4) V družine vlčat, ktorú vedieš, si jeden člen priniesol na družinovku 10 euro. Na konci ich však nevie nájsť a plače.
- 5) Pri prechádzke po meste vidíš dvoch členov svojej družiny fajčiť. Oni si ťa nevšimnú. Čo urobíš?
- 6) Vo vašom vlčiackom oddiele sa nikdy neplnili stupne napredovania. Tvoji členovia však o nich čítali v Džungli a chceli by ich plniť.
- 7) Jeden člen tvojej družiny ťa nepočúva, pri vysvetľovaní pravidiel nedáva pozor a podkopáva ti autoritu. Pri hrách podvádzá. Čo urobíš?
- 8) Po družinovke si všimneš, že niekto centrometrami popísal skrinky v klubovni. Počas schôdzky si si nikoho nevšimol. Ako to vyriešiš?
- 9) Jedno dieťa z družiny dlhodobo pri každej fyzickej aktivite tvrdí, že nemôže behať, lebo má astmu. Jeho rodičia ale nič také neuviedli. Ako sa zachováš?
- 10) Jeden člen družiny už dlho neprišiel na družinovku. Čo urobíš?

